

SpartaDOS X 4.42
Przewodnik programisty

25.12.2008

© 2008 DLT Ltd.

Spis treści

Wstęp.....	5
Rozdział 1: symbole.....	6
Co to jest symbol.....	6
Struktura symbolu (SYMBOL).....	6
Rozdział 2: format bloków binarnych SpartaDOS.....	8
Rodzaje bloków binarnych.....	8
Blok rezerwacji pamięci.....	8
Relokowalny blok binarny.....	9
Blok fixupów.....	10
Wykazy wymaganych symboli.....	11
Definicja symbolu.....	11
Rozdział 3: gospodarka pamięcią.....	12
Użytkowanie pamięci przez SpartaDOS.....	12
Rozpoznawanie konfiguracji pamięci.....	14
Lista wolnych banków pamięci (T_).....	16
Alokacja pamięci głównej i dodatkowej (MALLOC).....	18
Alokacja banków pamięci.....	19
Dostęp do banku systemowego.....	20
Dostęp do pozostałych banków rozszerzenia.....	22
Rozdział 4: obsługa błędów.....	25
Standardowa procedura obsługi błędu (U_FAIL).....	25
Zakładanie pułapki (U_SFAIL).....	25
Zdejmowanie pułapki (U_XFAIL).....	26
Komunikat błędu (U_ERROR).....	26
Przykład użycia pułapki.....	26
Rozdział 5: obróbka wiersza poleceń.....	28
Bufor LBUF i indeks BUFOFF.....	28
Bufor COMFNAM.....	28
Odczytywanie elementów wiersza polecenia.....	29
Parametry tekstowe (U_GETPAR).....	29
Parametry numeryczne (U_GETNUM).....	30
Przełącznik dwustanowy: ON i OFF (U_GONOFF).....	30
Opcje (U_SLASH).....	31
Słowo kluczowe (U_GETPAR/U_TOKEN).....	32
Nazwa urządzenia (U_GETPAR/U_GEFINA).....	32
Specyfikacja pliku (U_GETPAR/U_GEFINA).....	33
Specyfikacja katalogu (U_GETPAR/U_GEPATH).....	34
Specyfikacja pliku i atrybutów (U_GETATR).....	34

Specyfikacja pliku z domyślną maską (U_FSPEC).....	35
Kombinacje różnych typów parametrów.....	36
Pozostałe procedury (U_PARAM).....	37
Rozdział 6: obróbka nazwy pliku.....	38
Konwersja z 8+3 na format wewnętrzny (U_GEFINA).....	38
Funkcja pomocnicza PRO_NAME.....	38
Konwersja z formatu wewnętrznego na 8+3 (U_EXPAND).....	39
Rozdział 7: zmienne środowiskowe.....	40
Co to jest zmienna środowiskowa.....	40
Odczyt zmiennej wg jej nazwy (GETENV).....	40
Odczyt zmiennej wg jej numeru (NUMENV).....	40
Zapis i kasowanie zmiennych (PUTENV).....	41
Rozdział 8: odczyt i zapis plików.....	42
Otwieranie plików (FOPEN).....	42
Zamykanie plików (FCLOSE/FCLOSEAL).....	44
Odczyt i zapis pojedynczych bajtów (FGETC/FPUTC).....	44
Odczyt i zapis rekordów (FGETS/FPUTS).....	45
Odczyt i zapis bloków binarnych (FREAD/FWRITE).....	45
Odczyt długości pliku (FILELENG).....	46
Zmiana pozycji w pliku (FTELL/FSEEK).....	46
Zapis formatowanego tekstu do pliku (FPRINTF).....	47
Rozdział 9: konsola, wejście i wyjście.....	48
Zapis pojedynczych znaków na ekran (PUTC).....	48
Zapis rekordu na ekran (PUTS).....	48
Zapis formatowanego tekstu na ekran (PRINTF).....	48
Odczyt pojedynczego znaku z konsoli (GETC).....	52
Odczyt rekordu z konsoli (GETS).....	53
Przekierowania we/wy (DIVIO/XDIVIO).....	53
Wektorowane wyjście (PUT_V/VPRINTF).....	54
Rozdział 10: katalogi.....	56
Wyszukiwanie plików (FFIRST/FNEXT).....	56
Odczyt katalogu (FDOPEN/FDGETC/FDCLOSE).....	56
Rozdział 11: ładowanie programów binarnych.....	59
Załadowanie programu do pamięci (U_LOAD).....	59
Usunięcie programu z pamięci (U_UNLOAD).....	59
Rozdział 12: funkcje zarządzania plikami.....	61
Zmiana nazwy pliku (RENAME).....	61
Zmiana nazwy katalogu (RENDIR).....	61

Usunięcie pliku (REMOVE).....	61
Usunięcie katalogu (RMDIR).....	62
Utworzenie katalogu (MKDIR).....	62
Zmiana katalogu bieżącego (CHDIR).....	62
Odczyt katalogu bieżącego (GETCWD).....	62
Zmiana atrybutów (CHMOD).....	63
Wybranie pliku BOOT (SETBOOT).....	64
Rozdział 13: inne funkcje dyskowe.....	65
Formatowanie dysku (FORMAT).....	65
Zapis świeżego katalogu (BUILDDIR).....	65
Odczytanie parametrów dysku (GETDFREE).....	66
Rozdział 14: funkcje pomocnicze.....	68
32-bitowe mnożenie i dzielenie (MUL_32/DIV_32).....	68
Zamiana małych liter na duże (TOUPPER).....	68
Sprawdzenie separatora katalogu (CKSPEC).....	69
Rozdział 15: procedury inicjowania.....	70
Inicjowanie nakładek po RESET (S_ADDIZ).....	70
Wyjście do DOS-u (_DOS).....	70
Ciepły restart SpartaDOS (_INITZ).....	70
Rozdział 16: manipulowanie listą symboli.....	72
Przeszukiwanie listy symboli (S_LOOKUP).....	72
Dodanie symbolu (S_ADD).....	73
Usuwanie symboli (S_CLEAR).....	74
Rozdział 17: pozostałe symbole biblioteki.....	75
Rozdział 18: różne techniki programowania.....	76
Konwersja cyfr ASCII na wartość.....	76
Odróżnianie typów urządzeń.....	77
Odróżnianie urządzeń plikowych od znakowych.....	78
Odróżnianie plików od pseudoplików.....	79
Uruchamianie programów z przekazaniem parametrów.....	80
Uruchamianie bezpośrednio przez U_LOAD.....	80
Uruchamianie za pośrednictwem COMMAND.COM.....	82
Przekazanie statusu wykonania do programu uruchamiającego.....	83
Przekierowanie wyjścia z uruchamianego programu.....	84
Przekierowania do plików.....	84
Przekierowanie do pamięci.....	84
Indeks: procedury i zmienne systemowe.....	87

Wstęp

Niniejszy podręcznik przeznaczony jest dla koderów mających ochotę pisać programy aplikacyjne i systemowe dla SpartaDOS X. Autorzy zakładają, że Czytelnik ma orientację w pisaniu programów na Atari, oraz jest zaawansowanym użytkownikiem SpartaDOS X, wobec czego wiadomości zawarte w podręczniku „Dyskowy System Operacyjny SpartaDOS X. Podręcznik Użytkownika” oraz suplemencie „SpartaDOS X v. 4.40” tutaj pomijamy jako oczywiste. Nadto zakłada się też, że pojęcia w rodzaju „PORTB” nie wymagają objaśnień.

Listingi w assemblerze napisane są pseudokodem o składni zgodnej z assemblerem MAE. Jest ona najbardziej zbliżona do składni assemblera MAC/65, szczegółami tylko różni się też od składni używanej przez crossassembler MADS. Programista zechce na własną rękę przystosować je sobie do ulubionego assemblera.

Życzymy przyjemnej lektury

DLT Ltd.

Rozdział 1: symbole

Co to jest symbol

Podręcznik programowania pod SpartaDOS X dobrze jest zacząć od objaśnienia pojęcia *symbolu*, z jakim Czytelnik będzie się spotykał podczas lektury.

Symbol w SpartaDOS X jest to rodzaj rozbudowanego wskaźnika. Zawiera on informację, gdzie w pamięci komputera znajduje się dany obiekt: zmienna, tablica lub procedura. Jeden symbol odpowiada jednemu takiemu obiektowi. Wszystkich symboli jest około setki, połączone są w listę. Zapewnia ona dostęp do najważniejszych – z punktu widzenia programisty – procedur i struktur wewnętrznych SpartaDOS X, oraz do sterowników i nakładek, gdyż programy rezydentne mogą, naturalnie, dołączać do listy własne symbole.

Najważniejszą zaletą takiego rozwiązania jest to, że procedury systemowe, dzięki temu, że są wskazywane przez symbole, nie są przypisane na stałe do konkretnych adresów. Adresy te mogą się zmieniać z wersji na wersję DOS-u, a mimo to stare programy będą działać. Co więcej, dzięki zdefiniowaniu nowego symbolu o nazwie takiej samej, jak jeden z już istniejących, nakładka może łatwo przejąć pośrednictwo pomiędzy programem, a procedurą systemową, jaką on wywołuje.

Struktura symbolu (SYMBOL)

Dokładny opis struktury symbolu nie jest wprawdzie do niczego potrzebny, bo programy nie korzystają z nich w sposób wymagający od programisty jej znajomości. Niemniej informacja ta może przynajmniej posłużyć zaspokojeniu ciekawości Czytelnika.

Pojedynczy symbol zajmuje 13 bajtów, składają się nań kolejno:

+\$00-\$01: wskaźnik do następnego symbolu (2 bajty)

+\$02-\$09: nazwa symbolu (8 znaków ASCII)

+\$0A: bajt kontrolny

+\$0B-\$0C: adres wskazywany przez symbol (2 bajty)

Nazwa symbolu spełnia podobne warunki, co nazwa pliku: jest to do ośmiu znaków ASCII, przy czym są to na ogół duże litery alfabetu i znak podkreślenia. Gdy nazwa ma mniej niż osiem znaków, dopełniona jest spacjami.

Bajt kontrolny zawiera w dwóch najstarszych bitach indeks pamięci wskazywanej przez symbol: jest to 0 dla pamięci głównej oraz 2 dla dodatkowej. Sześć młodszych bitów to tzw. PID (*Program Identifier*): numer programu, do którego należy symbol. Zero oznacza tu bibliotekę systemową, o której jeszcze będzie mowa.

Funkcje biblioteki pozwalające na dostęp do listy symboli opisane są w jednym z dalszych rozdziałów.

UWAGA: w chwili uruchomienia programu komendą X lista symboli staje się NIEDOSTĘPNA.

Rozdział 2: format bloków binarnych SpartaDOS

Rodzaje bloków binarnych

Atari DOS zna tylko jeden rodzaj bloku pliku binarnego, jest to segment z sześciobajtowym nagłówkiem zaczynającym się (opcjonalnie zresztą) od sygnatury \$FFFF. Format ten jest znany, a zatem jego opis zostanie pominięty.

SpartaDOS wyróżnia w sumie siedem rodzajów bloków binarnych. Jednym z nich jest, naturalnie, powyżej wspomniany segment Atari DOS. Nierelokowalny segment SpartaDOS ma identyczną strukturę, jedynie sygnatura nagłówka jest inna: \$FFFA zamiast \$FFFF. Zmiana sygnatury ma na celu uniemożliwienie odczytu takich binariów przez inne DOS-y, gdyż format ten przeznaczony jest dla plików systemowych (sterowników itp.) SpartaDOS.

Pozostałe pięć rodzajów to:

- 1) blok rezerwacji pamięci
- 2) relokowalny blok binarny
- 3) blok aktualizacji adresów wewnętrznych programu (tzw. *fixupy*)
- 4) wykazy symboli wymaganych przez program
- 5) wykazy symboli definiowanych przez program

Blok rezerwacji pamięci

Blok rezerwacji pamięci powoduje, jak poucza sama nazwa, zarezerwowanie przez loader wskazanej ilości wskazanej pamięci. Blok taki składa się wyłącznie z nagłówka liczącego osiem bajtów:

+\$00-\$01: sygnatura \$FFFE

+\$02: numer kolejny bloku

- +\$03: bajt kontrolny o wartości \$80 dodać indeks pamięci
- +\$04-\$05: przesunięcie względem początku programu
- +\$06-\$07: liczba bajtów do zarezerwowania

Pamięć zostaje zarezerwowana nad wskaźnikiem wolnej pamięci (czyli np. nad MEMLO w pamięci głównej). Rodzaj pamięci, główna czy dodatkowa, jest wskazany przez indeks znajdujący się w bajcie kontrolnym. O indeksach pamięci więcej napisano w rozdziale „Gospodarka pamięcią”.

Relokowalny blok binarny

Relokowalny blok binarny ma nagłówek w zasadzie identyczny jak blok rezerwacji pamięci.

- +\$00-\$01: sygnatura \$FFFE
- +\$02: numer kolejny bloku
- +\$03: bajt kontrolny o wartości \$00 dodać indeks pamięci
- +\$04-\$05: przesunięcie względem początku programu
- +\$06-\$07: liczba bajtów do załadowania

Oba typy bloków różnią się tylko dwiema rzeczami: po pierwsze, bajt kontrolny w nagłówku bloku relokowalnego ma zgaszony bit 7; jest to sygnał dla loadera, że za nagłówkiem znajdują się dane do wczytania. Druga rzecz to właśnie ten fakt. Dane binarne są ładowane pod adres wskazany przez wskaźnik wolnej pamięci. Rodzaj pamięci, główna czy dodatkowa, jest wskazany przez indeks zapisany w bajcie kontrolnym.

Blok fixupów

Blok aktualizacji adresów wewnętrznych, tzw. *fixupów*, bloku relokowalnego ma pięciobajtowy nagłówek:

+\$00-\$01: sygnatura \$FFFD

+\$02: numer kolejny bloku, którego dotyczy fixupowanie

+\$03-\$04: dwa bajty zarezerwowane

Kolejne bajty to przesunięcia wewnątrz bloku, pierwsze w stosunku do adresu załadowania bloku, każde następne w stosunku do poprzedniego. Innymi słowy, bajt taki oznacza „zwiększ adres o tyle a tyle bajtów i wykonaj fixup”. Fixupowanie polega na tym, że adres ładowania bloku jest każdorazowo dodawany do dwubajtowego słowa znajdującego się pod adresem wskazanym przez bajt przesunięcia.

Bajt przesunięcia wskazuje zawsze dwubajtowe słowo – a więc program relokowalny NIE MOŻE zawierać wartości któregoś ze swoich wewnętrznych adresów podzielonej na młodszy i starszy bajt ulokowane oddzielnie. Konstrukcje w rodzaju:

lda #<adres

ldx #>adres

czy tablice grupujące oddzielnie młodsze i starsze bajty wskaźników są wykluczone.

Takie znaczenie ma każda wartość mniejsza od \$FC. Wartości od \$FC do \$FF to dodatkowe kody sterujące:

\$FF: zwiększenie adresu o 250 bajtów (nic poza tym nie jest robione)

\$FE: zmiana numeru bloku fixupowanego na wartość nast. bajtu

\$FD: zmiana początku bloku na adres zawarty w nast. słowie, i fixup

\$FC: znacznik końca bloku

Wykazy wymaganych symboli

Jest to lista symboli, które muszą być zdefiniowane w systemie, żeby ładowany program mógł działać. Brak któregoś powoduje przerwanie ładowania i błąd nr 154 (Loader: Symbol not defined).

+\$00-\$01: sygnatura \$FFFB

+\$02-\$09: nazwa symbolu (8 znaków)

+\$0A-\$0B: dwa bajty zarezerwowane

Dalej następują bajty przesunięć oraz kontrolne tak samo, jak w bloku fixupów. Adres wskazywany przez symbol jest dodawany do dwubajtowego słowa znajdującego się pod adresem wskazanym przez bajt przesunięcia.

Definicja symbolu

Blok definicji symbolu powoduje dodanie przez loader nowego symbolu do globalnej listy symboli. Struktura:

\$00-\$01: sygnatura \$FFFC

\$02: numer bloku programu, gdzie zdefiniowany jest symbol

\$03-\$04: przesunięcie

\$05-\$0C: nazwa symbolu

Adres wskazywany przez nowy symbol to adres ładowania bloku o numerze wymienionym w bajcie \$02, plus przesunięcie zawarte w bajtach \$03-\$04.

Rozdział 3: gospodarka pamięcią

Użytkowanie pamięci przez SpartaDOS

SpartaDOS X rozróżnia następujące rodzaje pamięci:

1) pamięć główna: podstawowe 48k RAM (od MEMLO do MEMTOP-u).

2) rozszerzenie pamięci: dodatkowe 14k RAM („pod ROM-em”, obszary \$C000-\$CFFF i \$D800-\$FFFF) w komputerach 800XL i 65XE, lub dodatkowy RAM (obszar \$4000-\$7FFF) w ilości do 1 MB w komputerach 130XE, lub do 2 MB w komputerach Atari 800. W przypadku braku tej pamięci zamiast niej przydzielana jest pamięć główna.

3) własny moduł ROM: 128k ROM w obszarze \$A000-\$BFFF.

System dla własnych potrzeb zajmuje pamięć jak następuje:

- 1) kernel w pamięci głównej, od \$0700 do MEMLO.
- 2) sterowniki systemowe w pamięci dodatkowej
- 3) biblioteka systemowa w module ROM
- 4) urządzenie CAR: tamże

Wspominana już wcześniej *biblioteka systemowa* zawiera zbiór procedur pośredniczących pomiędzy programami użytkownika a kernelem DOS-u, oraz jeden program aplikacyjny – mianowicie *SpartaDOS Formatter*. Biblioteka zajmuje dwa banki (po 8k) modułu ROM w SpartaDOS X 4.20, oraz 3 banki w SpartaDOS X 4.40. Działaniu i użytkowaniu biblioteki poświęcona jest główna część niniejszego podręcznika.

Główny moduł biblioteki (bank nr 1) jest normalnie obecny w obszarze \$A000-\$BFFF, może jednak zostać odłączony i zastąpiony przez pamięć RAM, jeśli program uruchamiany jest poleceniem X. Zwykle dzieje się tak w przypadku zwykłych binariów przeznaczonych dla Atari DOS-u (tych z nagłówkiem \$FFFF).

Przydział pamięci RAM dla poszczególnych elementów systemu następuje w zależności od tego, czy jest dostępna, oraz od tego, co wybrał użytkownik w pliku CONFIG.SYS. Możliwe są tu cztery kombinacje:

1) użytkowanie pamięci głównej: USE NONE w CONFIG.SYS. Wszystkie komponenty DOS-u ładowane są do pamięci głównej począwszy od adresu \$0700. Ta konfiguracja wybierana jest automatycznie w przypadku komputerów Atari 800 wyposażonych w nie więcej niż 48k RAM.

2) użytkowanie pamięci „pod ROM-em”: USE OSRAM w CONFIG.SYS. Kernel zajmuje pamięć od \$0700 do MEMLO, pozostałe komponenty DOS-u ładowane są do pamięci w obszarze \$E400-\$FFBF (7104 bajty), 2k od \$D800 do \$DFFF zajmowane jest na dane (od wersji 4.40 – wcześniej były wolne), obszar \$C000-\$CFFF pozostaje wolny, na resztę systemu przydzielana jest pamięć główna. Ta konfiguracja wybierana jest automatycznie w przypadku komputerów Atari 800XL i Atari 65XE wyposażonych w nie więcej niż 128k RAM.

3) użytkowanie pamięci „pod ROM-em”: USE OSRAM / DEVICE SPARTA OSRAM w CONFIG.SYS. Jak wyżej, z tym że pamięć \$C000-\$CFFF zostaje zużytkowana na bufory DOS-u odpowiednio zmniejszając zajętość pamięci głównej.

4) użytkowanie pamięci bankowanej: kernel ładowany jest w obszar od adresu \$0700 do MEMLO, dodatkowe komponenty DOS-u, dane i bufory zajmują jeden bank pamięci dodatkowej (16k) znajdującej się w obszarze \$4000-\$7FFF. Ta konfiguracja wybierana jest automatycznie, gdy komputer Atari 800 jest w ogóle wyposażony w takie rozszerzenie

(typu Axlon, do 2 MB RAM w bankach), albo gdy komputer XL/XE ma ponad 128k RAM.

Pamięć dodatkowa rozróżniana jest przez DOS na bank systemowy, w którym rezydują sterowniki, przede wszystkim procedura SPARTA.SYS, oraz całą resztę. Procedury DOS-u zapewniają łatwy dostęp tylko do banku systemowego. Jest to uzasadnione tym, że pamięć przydzielona dla systemu może znajdować się w obszarze głównego RAM-u, pod ROM-em lub w pamięci bankowanej, podłączenie odpowiedniej pamięci system bierze więc na siebie. Natomiast „cała reszta” to rozszerzenie typu 130XE (albo Axlon). SpartaDOS oferuje tu pewne wsparcie – o czym niżej – jednak przełączenie banków program musi wykonać na własną rękę przez ingerencję w odpowiednie rejestry I/O.

Rozpoznawanie konfiguracji pamięci

Nawet programy zasadniczo nieprzeznaczone dla SpartaDOS X mogą być zainteresowane w rozpoznaniu bieżącej konfiguracji pamięci tego DOS-u, a zwłaszcza, które banki pamięci rozszerzonej są przezeń zajęte. Część danych na ten temat zawarta jest w tablicy COMTAB wskazywanej przez wektor DOSVEC (\$0A-\$0B), oraz przez symbol COMTAB.

Przeostroga: należy wystrzegać się traktowania wartości DOSVEC jako stałej. Adres wskazywany przez ten wektor różni się w różnych wersjach SpartaDOS (a nawet w różnych wersjach SpartaDOS X) i nie ma gwarancji, że nie zmieni się w przyszłości. Stałe są tylko przesunięcia (offsety) względem wskazywanego adresu, tak jak podano poniżej.

COMTAB+\$1D (NBANKS) zawiera liczbę wolnych banków pamięci dodatkowej typu 130XE lub (na Atari 800) Axlon. Gdy znajduje się tu zero, oznacza to, że pamięć dodatkowa albo nie istnieje, albo jest

całkowicie zajęta przez komponenty DOS-u, tj. sterowniki, ramdyski itp.

COMTAB+\$1E (BANKFLG): wartość ujemna (np. \$FF) wskazuje, że system załadowany jest do pamięci bankowanej (USE BANKED).

COMTAB+\$1F (OSRMFLG): wartość ujemna (\$FF lub \$FE) wskazuje, że system załadowany jest do pamięci „pod ROM-em” (USE OSRAM). Pamięć bankowana, o ile istnieje, może być wykorzystana jako ramdysk lub przydzielona innym sterownikom.

Dodatkowo programista może chcieć sprawdzić typ rozszerzenia pamięci: gdy pod **COMTAB+\$1B** (_800FLG) jest wartość ujemna, mamy do czynienia z komputerem Atari 800 i rozszerzeniem Axlon. W przeciwnym wypadku (gdy pod _800FLG jest zero) jest to komputer XL/XE z rozszerzeniem typu 130XE.

Obliczenie, ile w systemie w ogóle jest pamięci dodatkowej (zajętej, czy nie) jest możliwe na podstawie tak zwanej maski PORTB (PBMASK). Znajduje się ona pod adresem COMTAB+\$1C i zawiera jedynki we wszystkich bitach, których ustawianie w PORTB powoduje przełączanie banków pamięci w obszarze \$4000-\$7FFF. Liczy się tu też bit 4 tego portu, tak więc np. na zwykłym 130XE maska ma wartość \$1C, czyli %00011100. Wyjawszy bit 4 są tu ustawione dwa bity, co oznacza cztery dodatkowe banki pamięci, czyli 64k.

Analogicznie przy rozszerzeniu do 320k RAM typu Compy Shop maska ma wartość \$DC, czyli %11011100. Wyjawszy bit 4 są tu ustawione 4 bity. Oznacza to 16 dodatkowych banków pamięci.

Aktualny rozmiar wolnej pamięci głównej oblicza się w zwykły sposób, to jest odejmując wartość wektora MEMLO (\$02E7/8) od wartości MEMTOP-u (\$02E5/6). Tu uwaga: uruchomienie programu aplikacyjnego zapisanego w relokowalnym formacie SpartaDOS nie musi nastąpić bezpośrednio po jego załadowaniu, lecz może on zostać zatrzymany w pamięci (poleceniem LOAD interpretera poleceń) w celu późniejszego, wielokrotnego uruchomienia za pośrednictwem listy

symboli (tak działa większość poleceń zewnętrznych SpartaDOS X, dołączają one do listy symbol poprzedzony znakiem '@', wskazujący adres uruchomienia). Pomędzy poszczególnymi uruchomieniami, wartości zarówno MEMLO jak i MEMTOP-u mogą się zmieniać na skutek przełączania trybów graficznych, doładowywania dodatkowych programów itp. Dlatego **nie należy** zapisywać początkowych wartości MEMLO i MEMTOP w wewnętrznych zmiennych programu – ale trzeba zawsze odczytywać je bezpośrednio.

MEMLO zawsze wskazuje początek wolnej pamięci, tj. jest ustawiane tak, żeby wskazywać pamięć znajdującą się nad załadowanym programem. Dotyczy to jednak tylko programów zapisanych jako moduły relokowalne (zob. rozdział 2).

Lista wolnych banków pamięci (T_)

Informacja, który konkretnie bank pamięci dodatkowej jest „systemowy”, zawarta jest pod adresem T_+\$06.¹⁾ Dla USE NONE jest to \$FF, natomiast dla USE BANKED i USE OSRAM znajduje się tam wartość, jaką należy wstawić do rejestru PORTB, żeby podłączyć bank, w którym rezyduje główny sterownik SpartaDOS (czyli SPARTA.SYS).

Uzyskanie odwrotnej informacji, tj. nie, które banki są zajęte, ale raczej, które są wolne, jest nieco bardziej skomplikowane. Niemniej właśnie to jest dużo bardziej użyteczne, gdyż np. bank zajęty przez SPARTA.SYS nie musi być jedynym, w jakim rezydują sterowniki DOS-u. By już pominąć kwestię ramdysków, SpartaDOS X od wersji 4.41 ma sterowniki, które przydzielają sobie dodatkowe banki pamięci celem załadowania tam kodu. Nadpisanie ich czymkolwiek w momencie, kiedy

---

1 Dla SpartaDOS X 4.2x można nieoficjalnie przyjąć, że adres T_+\$06 jest ten sam, co COMTAB-\$0150. W SpartaDOS X 4.4x należy użyć procedury FSYMBOL opisanej w rozdziale 16.

są uaktywnione, skutkuje oczywiście zawieszeniem komputera prędzej czy później.

Główną daną wejściową do obliczenia listy wolnych banków pamięci jest ich liczba wykazana przez NBANKS (COMTAB+\$1D). Do obliczeń konieczne są też dane zawarte w tablicy T_ oraz w rejestrze PBMASK (COMTAB+\$1C). Procedura generująca listę wolnych banków wygląda następująco:

```
;FREELIST
sav = $80
savy = $81
temp = $82
index = $83
    lda COMTAB+$1d
    sta sav
    ldy #$00
    sty savy
    sty index
loop  ldy sav
    dey
    sty sav
    bmi exit
    tya
    and #$03
    asl
    asl
    sta temp
    tya
    lsr
    lsr
    tax
    lda T_+$08,x
    ora temp
    eor portb
    and COMTAB+$1C
    eor portb
    pha
    iny
    tya
    ldy index
    sta axlon,y
    pla
    sta list,y
    inc index
    bne loop
```

```
exit      rts
axlon     .ds 128
list      .ds 128
```

W miejscu oznaczonym etykietą „list” procedura zostawi listę wartości rejestru PORTB odpowiadających wolnym bankom pamięci, natomiast pod etykietą „axlon” znajdzie się korespondująca z nią lista banków rozszerzenia Axlon. Liczba wpisów będzie równa liczbie wolnych banków wykazanych przez NBANKS (COMTAB+\$1D). Banki zgodne ze 130XE (czyli pierwsze 64k rozszerzenia) będą na tej liście figurowały jako ostatnie. Jest to zgodne z ogólną logiką alokacji tej pamięci, według której najpierw przydzielane są banki najdalsze, tak by np. na komputerze wyposażonym w 192k RAM SpartaDOS ulokował się w obszarze ponad podstawowymi 128k, a banki 130XE pozostały wolne dla programów chcących ewentualnie z nich skorzystać.

Alokacja pamięci głównej i dodatkowej (MALLOC)

Istnieje kilka dróg, jakimi program instalujący się rezydentnie może powiadomić SpartaDOS, że zajął dla siebie kawałek pamięci RAM. Zwykle programy binarne w formacie Atari DOS-u (z nagłówkiem \$FFFF) mogą w tym celu podnieść wskaźnik MEMLO. Po zwróceniu sterowania do DOS-u informacja o zajętości pamięci (zawarta w tablicy H_FENCE) zostanie na tej podstawie uaktualniona.

Drugi sposób dostępny jest dla relokowalnych binariów SpartaDOS, które zawsze ładowane są w miejsce wskazane wektorem MEMLO – albo, ściślej, w miejsce wskazane przez pierwsze słowo tablicy H_FENCE. Wskaźniki te (tj. MEMLO i H_FENCE) są następnie podnoszone „ponad” załadowany program, tak żeby zawsze wskazywały wolną pamięć. Automatyczną alokację obszaru zajętego przez program uzyskuje się przez wstawienie \$FF do zmiennej wskazywanej symbolem

INSTALL i zwrócenie sterowania do DOS-u. Przed uruchomieniem programu system zeruje zmienną INSTALL, więc zwykłym sposobem „wstawienia \$FF” jest jej zmniejszenie o 1.

Gdy w chwili powrotu programu do DOS-u zmienna INSTALL jest wyzerowana, oznacza to, że program nie jest rezydentny. W takiej sytuacji cała pamięć zajęta od momentu jego załadowania i uruchomienia jest zwalniana.

Dodatkowe obszary pamięci mogą być przydzielane przez procedurę wskazywaną symbolem MALLOC. „Widzi” ona tylko dwa rodzaje pamięci: pamięć główną oraz ten bank rozszerzenia, w którym rezyduje procedura SPARTA.SYS (bank systemowy). Liczbę bajtów, jakie mają być zarezerwowane ponad wskaźnikiem wolnej pamięci, przekazujemy w FAUX4/5 (\$0785/6). Do rejestru X należy załadować tzw. indeks pamięci (kod symbolizujący rodzaj pamięci: 0 główna, 2 bank systemowy), a Y wyzerować. Przy alokacji pamięci dodatkowej, gdy w banku systemowym brakuje na to miejsca, system podejmie próbę przydzielenia pamięci głównej. Gdy procedura wykonała się poprawnie (tj. zakończyła wynikiem dodatnim), wskaźnik do przydzielonego obszaru znajduje się w FAUX1/2 (\$0782/3), a indeks przydzielonej pamięci – w rejestrze X.

Pamięci zajętej przez MALLOC nie można potem zwolnić inaczej niż przez zakończenie programu i powrót do DOS-u z wyzerowanym INSTALL.

Alokacja banków pamięci

Oprócz pamięci głównej i banku systemowego, obszarem, jaki może chcieć zająć program rezydentny, są wolne banki pamięci dodatkowej. Procedura alokacji jest bardzo podobna do zademonstrowanego powyżej podprogramu generującego listę wolnych banków.

```

;BANKALLOC
temp      = $80
          ldy  COMTAB+$1d
          beq  error
          dey
          sty  COMTAB+$1d
          tya
          and  #$03
          asl
          asl
          sta  temp
          tya
          lsr
          lsr
          tax
          lda  T_+$08,x
          ora  temp
          eor  portb
          and  COMTAB+$1C
          eor  portb
          iny
          clc
          rts
error     sec
          rts

```

Podprogram rezerwuje (na stałe, tj. do najbliższego zimnego startu) jeden bank pamięci dodatkowej. Gdy wykona się poprawnie (z C=0), akumulator będzie zawierał kod PORTB podłączający zarezerwowany bank w komputerze XL/XE, natomiast rejestr Y – odpowiednią wartość dla rejestru Axlon w komputerze Atari 800.

Dostęp do banku systemowego

Dostęp do pamięci dodatkowej, jak napisano powyżej, uzyskuje się różnie w zależności od jej rodzaju. Najpierw omówimy prostszą kwestię dostępu do banku systemowego.

UWAGA: obszar pamięci RAM nazywany tu umownie bankiem systemowym może być ulokowany pod różnymi adresami w zależności od

konfiguracji pamięci wybranej przez użytkownika. Zwłaszcza trzeba uważać, żeby kod przełączający znajdował się poza obszarem \$4000-\$7FFF!

Podłączenie banku systemowego realizuje się przez wywołanie systemowej procedury EXT_ON (\$07F1) z odpowiednim argumentem przekazanym w akumulatorze. Odłączenie wraz z przywróceniem poprzedniego układu banków – bo wyjściowo niekoniecznie musi być podłączony bank pamięci głównej – zapewnia procedura EXT_OFF (\$07F4). Do tej ostatniej nie przekazujemy żadnych argumentów.

Argument dla EXT_ON to indeks pamięci dodatkowej, jaką chcemy podłączyć. Nie może on być stałą, gdyż po pierwsze w chwili wywołania nie jest nigdzie powiedziane, że pamięć dodatkowa w ogóle istnieje, a po drugie, nawet jeśli, to czy którykolwiek jej fragment został nam przydzielony przez DOS. *Wobec tego wartość przekazywaną do EXT_ON trzeba zawsze, w ten czy inny sposób, uzyskać najpierw od systemu operacyjnego.*

Metoda numer jeden dotyczy tylko programów zapisanych w relokowalnym formacie SpartaDOS, w których co najmniej jeden blok binarny ma zostać automatycznie załadowany do dodatkowej pamięci. Ta pamięć to zawsze bank systemowy, chyba że nie ma w nim miejsca – wtedy blok programu ładowany jest do pamięci głównej.

Indeks pamięci, do której załadowano bloki binarne przeznaczone do pamięci dodatkowej, znajduje się w momencie uruchomienia programu w zmiennej wskazywanej symbolem EXTENDED. Program instalujący się rezydentnie w systemie powinien zapamiętać jej ówczesną wartość (po powrocie do DOS-u jest ona zerowana), by następnie, w trakcie swojego działania, przekazywać ją jako argument dla procedury EXT_ON, gdy zajdzie potrzeba odwołania do części rezydującej w banku systemowym.

Metoda numer dwa dotyczy programów rezydentnych, które potrzebują dostępu do pamięci zajętej nie przez siebie, lecz przez inne

sterowniki systemowe. Klasycznym przykładem takowego jest procedura RAMDISK.SYS. Dane mogą zostać od niej zażądane przez program użytkownika, powinny wtedy na ogół zostać zapisane do głównej pamięci. Jednak równie dobrze programem wywołującym może być procedura SPARTA.SYS żądająca odczytu do buforów DOS-u, a te *mogą* znajdować się w pamięci dodatkowej. W każdym przypadku RAMDISK.SYS musi więc podjąć decyzję, do jakiej pamięci ma wykonać zapis, albo z jakiej odczyt, czy to sektora, czy bloku statusu, czy bloku PERCOM.

Decyzja taka zapada na podstawie zmiennej wskazywanej symbolem SYSCALL. Każdorazowo zawiera ona indeks pamięci, do której żądany jest odczyt, lub z której żądany jest zapis, a więc, jeśli zachodzi taka potrzeba, to właśnie wartość SYSCALL należy wtedy przekazać jako argument do wywołania EXT_ON mającego podłączyć pamięć docelową.

Podłączenie pamięci przez EXT_ON musi mieć zawsze swój odpowiednik w późniejszym wywołaniu EXT_OFF, gdy dostęp do banku systemowego przestanie być potrzebny.

Dostęp do pozostałych banków rozszerzenia

Jak nadmieniono powyżej, dostęp do pozostałych banków pamięci realizuje się przez zapisywanie odpowiednich wartości wprost do rejestrów sterujących pamięcią, tj. PORTB (\$D301) w komputerach XL/XE oraz Axlon (\$CFFF) w komputerach 400/800. Jako wartości do zapisu należy wziąć wyniki działania procedur BANKALLOC lub FREELIST wydrukowanych na poprzednich stronach. Ze względu na oddzielne adresowanie pamięci przez ANTIC i CPU, przy zapisie PORTB dobrą praktyką jest zmiana tylko tych bitów bieżącej wartości, które odpowiadają za przełączenie banku, a pozostawienie reszty bez

zmian. Robi się to w następujący sposób:

```
;BANKSWITCH
    lda portb
    sta old_pb
    lda new_pb
    eor portb
    and COMTAB+$1c ;PBMASK
    eor portb
    sta portb
```

Dotychczasowa wartość PORTB zostaje przechowana w bajcie oznaczonym etykietą „old_pb”, „new_pb” to pobrany z FREELIST kod banku, który chcemy podłączyć.

Program przełączający pamięć na któryś z banków rozszerzenia, gdy zakończy korzystanie z dodatkowej pamięci, powinien przywrócić jej konfigurację początkową. W przypadku XL/XE jest to zupełnie proste, wystarczy, jak pokazano wyżej, przed przełączeniem zapamiętać gdzieś wartość PORTB, a potem ją przywrócić.

Przy rozszerzeniu Axlon sprawa się komplikuje, gdyż rejestr sterujący bankami jest tylko do zapisu – można więc łatwo przełączyć banki w jedną stronę, ale przywrócić układu sprzed przełączenia już tak prosto nie można, bo odczyt spod \$CFFF nie zwraca stanu rejestru, lecz jakieś przypadkowe śmieci. Nie da się więc zapamiętać bieżącej konfiguracji pamięci przed przełączeniem.

Trudność tę można rozwiązać na dwa sposoby. Pierwszym – i łatwiejszym – jest zablokowanie działania programu na komputerach innych niż XL/XE. Osiąga się to przez sprawdzenie `_800FLG` (`COMTAB+$1B`). Gdy przełączanie pamięci ma krytyczne znaczenie dla szybkości działania – jak to jest np. w przypadku sterowników `CON64.SYS` i `CON80.SYS`, gdzie wysłanie na ekran każdego pojedynczego znaku pociąga za sobą bankowanie pamięci – wtedy po prostu nie ma innego wyjścia, jak pogodzić się z tym, że nasz kod na

400/800 z rozszerzeniem Axlon działać nie będzie.

Drugi sposób wiąże się z zastosowaniem pewnego triku. Otóż bieżący układ banków rozszerzenia Axlon zna DOS, bo to (w zasadzie tylko) on je przełącza. Zapamiętanie tego stanu osiągamy przez wywołanie EXT_ON z wartością zapewniającą udostępnienie banku systemowego (czyli z EXTENDED lub kodem zwróconym przez MALLOC w rejestrze X, patrz wyżej). DOS przełączy przy tym banki pamięci, ale to nas nie interesuje. Gdy funkcja EXT_ON odda sterowanie, można wpisać żadaną wartość do rejestru sterującego Axlon, co udostępni programowi bank, o który chodzi. Natomiast przywrócenie poprzedniego stanu uzyskuje się po prostu przez wywołanie EXT_OFF.

Rozdział 4: obsługa błędów

Standardowa procedura obsługi błędu (U_FAIL)

Obsługa błędu w SpartaDOS polega na wywołaniu procedury bibliotecznej U_FAIL z kodem błędu w akumulatorze. U_FAIL może być wywołana jawnie z programu użytkownika, na ogół jednak dochodzi do tego w sposób niejawny, gdy procedurę tę, stwierdziwszy jakieś nieprawidłowości, automatycznie wywołuje biblioteka systemowa.

U_FAIL ma tę nieprzyjemną cechę, że nigdy nie wraca. Innymi słowy, program wywołujący jest przerywany i usuwany z pamięci, otwarte pliki są zamykane, a system wypisawszy na konsoli stosowny komunikat błędu oddaje sterowanie do interpretera poleceń. Jest to wygodne w przypadku błędów krytycznych, po wystąpieniu których program i tak nie może się wykonywać dalej, jednakże stosunkowo często zachodzi też potrzeba obsłużenia błędu wewnątrz programu.

Zakładanie pułapki (U_SFAIL)

Program chcący przejąć obsługę konkretnego błędu może zastawić pułapkę. Służy do tego procedura biblioteczna U_SFAIL. Przed jej wywołaniem do rejestrów AX trzeba załadować odpowiednio młodszy i starszy bajt adresu miejsca w programie, do którego zostanie przekazane sterowanie w chwili wystąpienia błędu.

Można założyć więcej niż jedną pułapkę – reaguje zawsze ta, która była założona jako ostatnia. Jednak z liczbą jednocześnie założonych pułapek nie należy przesadzać, program nie może mieć ich więcej niż 10 na raz.

Gdy błąd wystąpi przy założonej pułapce, zostaje ona przede wszystkim usunięta (jest jednorazowa). Następnie biblioteka ładuje

wskaźnik stosu wartością zapamiętaną przez U_SFALL, przełącza banki pamięci w stan zapamiętany tamże i wykonuje skok JMP pod adres wskazany przez użytkownika przy zakładaniu ostatniej pułapki. Kod błędu, jaki wystąpił, jest przy tym ładowany do akumulatora, a znacznik N rejestru znaczników procesora – ustawiany na jeden. Reszta pozostaje bez zmian, tj. zwłaszcza nie są zamykane pliki, które program poprzednio otworzył.

Zdejmowanie pułapki (U_XFAIL)

Jako się rzekło, pułapka jest usuwana automatycznie, gdy wystąpi błąd. Jednak gdy błąd nie wystąpi, pułapka na ogół staje się niepotrzebna i należy usunąć ją „ręcznie”. Służy do tego procedura U_XFAIL. Nie przekazujemy jej żadnych parametrów, usuwa ona po prostu pułapkę założoną ostatnio. U_XFAIL nie zmienia zawartości rejestrów CPU.

Wszystkie pułapki założone przez program usuwane są w momencie jego zakończenia i oddania sterowania do DOS-u.

Komunikat błędu (U_ERROR)

U_ERROR wyświetla na ekranie systemowy komunikat błędu, którego kod przekazany został w akumulatorze. Przedtem wysyłany jest do edytora znak EOL (\$9B). Jest to część standardowej procedury obsługi błędu uruchamianej przez U_FAIL.

Przykład użycia pułapki

```
;ustawienie pułapki na adres wskazany  
;przez wektor trapptr, zawiera on adres  
;oznaczony tu etykietą 'trap'
```

```
lda trapptr
```

```
        ldx trapptr+1
        jsr U_SFALL

;tu wywołujemy procedurę systemową
;w której oczekujemy wystąpienia błędu

        ...

;gdym błędu nie było, usuwamy pułapkę

        jsr U_XFALL

;gdym bład wystąpi, system sam zdejmie
;pułapkę i odda sterowanie w to miejsce
;z N=1 i kodem błędu w akumulatorze

trap    bmi error

;tu dalsze postępowanie w przypadku
;bez błędnego przebiegu procedury

        ...
        rts

;tu obsługa błędu

error   jmp U_ERROR
```

Rozdział 5: obróbka wiersza poleceń

Bufor LBUF i indeks BUFOFF

Komenda wydana interpreterowi poleceń DOS-u, czy to bezpośrednio przez użytkownika z klawiatury, czy odczytana z pliku wsadowego, zapisywana jest w buforze LBUF (*line buffer*). Ma on 64 bajty i znajduje się pod adresem COMTAB+\$3F. Bieżącą pozycję w tym buforze, tj. na ogół następny parametr, wskazuje indeks BUFOFF (*buffer offset*, COMTAB+\$0A).

Bufor LBUF i indeks BUFOFF dostarczają danych *wejściowych* dla procedur biblioteki zajmujących się obróbką wiersza poleceń, i programy normalnie nie mają potrzeby interesować się ich zawartością. Może jednak czasem zająć potrzeba więcej niż jednokrotnego odczytu danego elementu wiersza poleceń. Należy wtedy zapamiętać stan BUFOFF i przywrócić go przed ponownym wywołaniem procedury bibliotecznej (z których wszystkie automatycznie zwiększają BUFOFF ustawiając go na następną pozycję do obróbki).

Trzeba zwrócić uwagę, że pierwszym parametrem w LBUF jest na ogół nazwa wywoływanego programu. W momencie jego uruchomienia BUFOFF wskazuje jednak na następny parametr – gdyż nazwa programu została już odczytana przez interpreter poleceń DOS-u. Żeby pobrać tę nazwę, trzeba wyzerować BUFOFF.

Bufor COMFNAM

Wyjście procedur obróbki wiersza poleceń, tych przynajmniej, których wyniki mają postać tekstową, znajduje się pod adresem COMTAB+\$21. Jest to bufor COMFNAM (*complete file name*) o długości 30 bajtów. Związaną z nim zmienną jest TRAILS (*trailing*

space, COMTAB+\$1A), zawiera ona długość znajdującego się w COMFNAM parametru.

O ile LBUF zawiera cały wiersz polecenia, o tyle COMFNAM jest przeznaczony na pojedynczy parametr. LBUF znajduje się zaraz za COMFNAM, w zasadzie te dwa bufory łączą się ze sobą. Wynika z tego, że bardzo długie parametry (ponad 30 znaków) pobrane przez bibliotekę z wiersza poleceń i wkopiowane do COMFNAM mogą nadpisywać początkową część LBUF.

Zawartość bufora COMFNAM zakończona jest znakiem EOL (\$9B).

Odczytywanie elementów wiersza polecenia

Wiersz polecenia składa się z grupy elementów, tj. oddzielonych od siebie spacjami nazw plików, przełączników, opcji itp. zapisanych na ogół w kolejności, która jest z góry znana i zdefiniowana jako składnia danego polecenia. Wynika z tego, że program realizujący polecenie odczytując linię komend od początku do końca element za elementem może w większości wypadków z góry przewidzieć, jakiego rodzaju parametr wystąpi jako następny. Program przy tym nie musi parsować wiersza poleceń na piechotę – aczkolwiek, jeśli zachodzi taka potrzeba, oczywiście może – gdyż biblioteka oferuje procedury przetwarzania najczęściej spotykanych typów parametrów. Omówimy teraz takie proste przypadki, gdy typ parametru jest znany z góry, kwestię analizy bardziej skomplikowanych linii komend zostawiając na koniec.

Parametry tekstowe (U_GETPAR)

U_GETPAR kopiuje kolejny (tj. ten wskazywany przez BUFOFF) parametr z LBUF do COMFNAM, uaktualnia (zwiększa) BUFOFF, wpisuje długość parametru do TRAILS, a do wektora FILE_P – adres

COMFNAM. Gdy przed wywołaniem BUFOFF wskazywał już koniec wiersza poleceń – tj. gdy wszystkie parametry już pobrano – U_GETPAR nic nie robi, wraca tylko z wynikiem zerowym (Z=1).

Program wyświetlający na ekranie listę własnych parametrów wygląda następująco:

```
list    jsr U_GETPAR
        beq exit
        jsr PRINTF
        .byte "%s", $9b, 0
        .word COMTAB+$21    ;COMFNAM
        jmp list
exit    rts
```

Procedura PRINTF została opisana w rozdziale 9.

Parametry numeryczne (U_GETNUM)

Stosunkowo najprostsze jest pobranie i interpretacja parametru numerycznego. Może to być liczba z zakresu od 0 do 65535 podana w notacji dziesiętnej lub szesnastkowej. Wywołanie U_GETNUM zwraca zero (Z=1), gdy parametr nie jest liczbą. W przeciwnym wypadku (Z=0) w rejestrach AX znajduje się odpowiednio młodszy i starszy bajt wartości binarnej odpowiadającej podanej liczbie.

Gdy parametrów jest więcej, mogą być rozdzielone przecinkami albo spacjami. Z U_GETNUM korzystają np. komendy PEEK i POKE interpretera poleceń SpartaDOS.

Przełącznik dwustanowy: ON i OFF (U_GONOFF)

Niektórymi komendami użytkownik tylko coś włącza lub wyłącza podając odpowiednio ON lub OFF jako parametr. Do obróbki tego typu

parametru służy procedura biblioteczna U_GONOFF. Gdy parametrem jest ON, znacznik C rejestru znaczników procesora ustawiany jest na 1, a gdy OFF – to na zero. Kiedy podanym parametrem nie jest ani ON ani OFF, procedura zgłasza błąd nr 156 (Bad parameter) oddając sterowanie do procedury U_FAIL i tym samym przerywając program. Jak sobie z tym poradzić, opisaliśmy w rozdziale pod tytułem „Obsługa błędów”.

W opisany sposób z linią komend postępuje nakładka KEY.COM.

Opcje (U_SLASH)

Parametry do niektórych programów wygodnie jest przekazać w postaci jednoznakowych „opcji” poprzedzonych znakiem ukośnika „/”. Do odczytu takowych z wiersza poleceń służy procedura U_SLASH. Wszystkie rozpoznawane opcje trzeba umieścić w tablicy. Jeden wpis tej tablicy, dotyczący jednej opcji, to dwa bajty, kolejno: znacznik wystąpienia opcji oraz odpowiadająca jej litera. Przykładowo, jeśli program chce reagować na opcje /A i /X, tablica powinna wyglądać następująco:

```
switch
?a      .byte 0,"A"
?x      .byte 0,"X"
```

Adres tablicy trzeba przekazać procedurze U_SLASH w rejestrach AX, a całkowitą wielkość w bajtach – w rejestrze Y. Gdy na analizowanej pozycji linii komend podana jest któraś z oczekiwanych opcji, wtedy odpowiedni znacznik (w powyższym przykładzie są one oznaczone jako „switch?a” i „switch?x”) przybierze wartość \$FF.

Gdy podanej opcji brakuje w tablicy, U_SLASH przekazuje sterowanie do U_FAIL przerywając program błędem nr 156 (Bad parameter). Natomiast gdy bieżąco obrabiany parametr w ogóle nie jest

opcją (tj. nie zaczyna się od znaku „/”), U_SLASH wraca do miejsca wywołania nic nie robiąc.

W opisany sposób wiersz polecenia interpretuje komenda MEM.

Słowo kluczowe (U_GETPAR/U_TOKEN)

Analizę wiersza poleceń pod kątem występowania określonych słów kluczowych zapewniają dwie procedury: U_GETPAR oraz U_TOKEN.

U_GETPAR, jak to wspomniano wyżej, kopiuje kolejny (tj. ten wskazywany przez BUFOFF) parametr z LBUF do COMFNAM, uaktualnia BUFOFF, wpisuje długość parametru do TRAILS, a do wektora FILE_P – adres COMFNAM.

U_TOKEN pobiera parametr tekstowy znajdujący się w COMFNAM i próbuje znaleźć go w tablicy słów kluczowych, której adres program przekazał w rejestrach AX. Słowa kluczowe muszą być umieszczone w tablicy jedno za drugim, przy czym ostatni znak każdego musi być w negatywie (tj. z ustawionym bitem 7). Koniec tablicy oznaczamy przez zero.

Gdy U_TOKEN nie odnajdzie słowa kluczowego w tablicy, wraca ze skasowanym znacznikiem C. W przeciwnym wypadku, gdy odnajdzie, znacznik C jest ustawiony, a akumulator zawiera numer kolejny (czyli *token*) słowa kluczowego w tablicy, licząc od zera.

W ten sposób postępuje instrukcja pliku wsadowego IF oraz interpreter poleceń SpartaDOS.

Nazwa urządzenia (U_GETPAR/U_GEFINA)

Gdy parametrem ma być sama nazwa urządzenia, na przykład identyfikator dysku, do jej pobrania trzeba użyć pary procedur U_GETPAR i U_GEFINA. U_GETPAR, jak już napisano powyżej,

pobiera parametr z LBUF i wstawia go do COMFNAM, natomiast adres COMFNAM zapisuje do wektora FILE_P.

U_GEFINA natomiast pobiera parametr z miejsca wskazanego przez FILE_P, interpretuje go jako nazwę urządzenia i według tego odpowiednio ustawia rejestr DEVICE (\$0761). Jego młodsze cztery bity oznaczają numer urządzenia (np. numer stacji dysków), starsze natomiast kodują rodzaj urządzenia jak następuje:

\$0x – dysk

\$1x – zegar

\$2x – urządzenie CAR:

\$3x – urządzenie CON:

\$4x – urządzenie PRN:

\$5x – urządzenie COM:

\$6x – urządzenie NUL:

\$7x – zarezerwowane

Gdy żadnego identyfikatora nie podano, przyjmowany jest kod bieżąco ustawionego urządzenia (na ogół, bieżącego dysku) pobrany ze zmiennej wskazywanej symbolem CURDEV. Natomiast gdy podany identyfikator jest błędny i nie daje się zdekodować, sterowanie przekazywane jest do U_FAIL z kodem błędu nr 130 (Nonexistent device).

W podany sposób z U_GETPAR i U_GEFINA korzysta np. polecenie CHKDSK.

Specyfikacja pliku (U_GETPAR/U_GEFINA)

Opisana powyżej sekwencja U_GETPAR/U_GEFINA może też być użyta do pobrania nazwy pliku. Identyfikator urządzenia, jak wyżej,

tłumaczony jest wtedy na wartość DEVICE (\$0761), a reszta specyfikacji rozdzielana jest na ścieżkę dostępu kopiowaną do PATH (\$07A0, 64 bajty), oraz nazwę pliku wstawioną do NAME (\$0762, 11 bajtów). Nazwa zostaje przy tym przetłumaczona na format wewnętrzny DOS-u, tj. do postaci NNNNNNNNXXX. Gdy któraś część nazwy, tj. główna lub rozszerzenie, ma mniej znaków niż odpowiednie 8 lub 3, zostaje uzupełniona spacjami, ewentualne jokery (*wildcards*) zostają rozwinięte w ciągu znaków zapytania itp.

Taka postać specyfikacji pliku jest strawna dla kernela SpartaDOS, przede wszystkim dla sterownika DSK: zawartego w SPARTA.SYS. Wywołujące go funkcje biblioteki systemowej na ogół same wykonują skok do U_GEFINA, program użytkownika potrzebuje więc tylko użyć U_GETPAR przedtem.

Specyfikacja katalogu (U_GETPAR/U_GEPATH)

Gdy oczekiwanym parametrem jest specyfikacja katalogu, postępujemy podobnie jak wyżej, z tą tylko zmianą, że jako drugą z procedur, zamiast U_GEFINA, trzeba wywołać U_GEPATH. Dokonuje ona tłumaczenia nazwy urządzenia na kod DEVICE (\$0761) tak samo, jak U_GEFINA, a kompletna ścieżka dostępu jest kopiowana do PATH (\$07A0, 64 bajty). Do NAME nic nie jest wstawiane.

Taka forma specyfikacji pliku jest użyteczna przy wywoływaniu procedur kernela nr 16 (kchdir) i 17 (kgetcwd). Odpowiednie funkcje biblioteki (CHDIR i GETCWD) same wywołują U_GEPATH, program użytkownika potrzebuje więc tylko wywołać U_GETPAR przedtem.

Specyfikacja pliku i atrybutów (U_GETATR)

Niektóre polecenia, jak COPY czy DUMP, przyjmują jako parametr

specyfikację pliku z opcjonalnym wyszczególnieniem atrybutów. Np. *DUMP +H FOO.BAR* wyświetli zawartość pliku ukrytego (z atrybutem +H) FOO.BAR. Normalnie natomiast plik ukryty zostanie zignorowany.

Zadanie analizy takiego parametru wykonuje procedura `U_GETATR`. Robi to samodzielnie, tj. nie ma potrzeby uprzedniego wywołania `U_GETPAR`. W akumulatorze należy przedtem przekazać domyślne atrybuty dla pliku, w razie gdyby użytkownik nie podał żadnych. Maskę bitową atrybutów domyślnych zestawiamy według następującego schematu:

+\$01: zabezpieczony (+P)	+\$10: nie zabezpieczony (-P)
+\$02: ukryty (+H)	+\$20: nie ukryty (-H)
+\$04: archiwalny (+A)	+\$40: nie archiwalny (-A)
+\$08: katalog (+S)	+\$80: nie katalog (-S)

Domyślnymi maskami stosowanymi najczęściej są: \$20 (nie ukryty) i \$A0 (nie ukryty i nie katalog).

`U_GETATR` zwraca zero ($Z=1$), gdy w `LBUF` jest za mało parametrów do pobrania – tj. np. podano atrybut, ale nie podano nazwy pliku. Maskę bitową atrybutów wstawiana jest do `FATR1` (\$0779), jest to jedno z kryteriów poszukiwania plików w katalogu przez funkcje biblioteczne `FFIRST` i `FNEXT` (a tym samym również przez wszystkie inne funkcje z nich korzystające, przede wszystkim `FOPEN`). Poza tym szczegółem `U_GETATR` działa tak samo, jak `U_GETPAR`, to jest, jak już napisano powyżej, pobiera parametr z `LBUF` i wstawia go do `COMFNAM`, długość parametru zapisuje w `TRAILS`, natomiast adres `COMFNAM` wpisuje do wektora `FILE_P`.

Specyfikacja pliku z domyślną maską (`U_FSPEC`)

Niektóre polecenia, np. COPY, przyjmują jako parametr ścieżkę dostępu wraz ze specyfikacją pliku lub maską wybierającą grupę plików. Maską przy tym może być pominięta, gdy ma nią być `*.*` – COPY FOO> ma skopiować wszystkie pliki (`*.*`) z katalogu FOO. Program realizujący polecenie musi oczywiście, w ramach obróbki zadanych parametrów, rozpoznać, czy nazwa pliku lub maska została podana, a gdy stwierdzi, że nie, dodać ją.

To nieskomplikowane wprawdzie, ale uciążliwe zadanie – trzeba sprawdzić kilka warunków – realizuje funkcja biblioteczna `U_FSPEC`. Wywołana bezpośrednio po `U_GETPAR` lub `U_GETATR` sprawdza, czy znajdujący się w `COMFNAM` parametr spełnia warunki konieczne do tego, by dopisać na końcu maskę `*.*` i, gdy tak jest, dopisuje ją poprawiając zarazem wartość `TRAILS`.

Kombinacje różnych typów parametrów

Najczęściej spotyka się sytuację, kiedy program pobiera najpierw nazwę pliku, a następnie opcje zaczynające się od ukośnika. Analiza takiej komendy nie następuje żadnych trudności, program najpierw powinien postępować tak, jak przy pobieraniu specyfikacji pliku (konkretne przypadki tego są opisane powyżej), a następnie wywołać `U_SLASH` w celu odczytania opcji.

Trudniejszy przypadek to komenda w rodzaju ECHO, która ma dwie postaci: ECHO ON/OFF lub ECHO TEKST. W pierwszej postaci włączane lub wyłączane jest echo komend wykonywanych przez interpreter poleceń. Druga postać po prostu wyświetla podany tekst na ekranie. Trudność polega tu na tym, że do rozpoznania przełącznika ON/OFF trzeba wywołać procedurę `U_GONOFF`, a ta, gdy parametrem nie jest ani ON ani OFF (lecz TEKST), bezpowrotnie przerywa program skokiem do `U_FAIL`.

Jedynym rozwiązaniem jest zastawienie pułapki na błąd, jaki może wygenerować U_GONOFF. Zostało to opisane w rozdziale pod tytułem „Obsługa błędów”.

Pozostałe procedury (U_PARAM)

U_PARAM to jedna z procedur przetwarzających wiersz poleceń. Pobiera ona parametr z wiersza polecenia i wkopiowuje go do bufora pośredniego zwanego COPYBUF znajdującego się pod adresem COMTAB+191. Opisane wcześniej procedury U_GETPAR i U_SLASH pobierają go stamtąd w celu dalszej obróbki.

Rozdział 6: obróbka nazwy pliku

Konwersja z 8+3 na format wewnętrzny (U_GEFINA)

Przekształcenie nazwy pliku z formatu 8+3 do formatu wewnętrznego polega na ewentualnym uzupełnieniu obydwu części nazwy pliku (tj. części głównej i rozszerzenia) spacjami, równie ewentualnym rozwinięciu jokerów '*' w ciągu znaków zapytania, oraz „sklejeniu” obydwu tak przekształconych części w ciąg 11 znaków o postaci NNNNNNNNXXX. Ciąg ten zapisywany jest w buforze NAME (\$0762-\$076C).

Przekształcenie to uzyskujemy przez wskazanie nazwy pliku wektorem FILE_P i wywołanie U_GEFINA.

Funkcja pomocnicza PRO_NAME

Funkcja biblioteczna PRO_NAME przekształca na format wewnętrzny nazwę pliku, wskazywaną przez adres zawarty w wektorze *bufadr* (\$15) dodać przesunięcie $Y+1^2$, i zapisuje ją w tej postaci w buforze NAME (\$0762-\$076C). W przypadku gdy nazwa jest nazwą pliku, funkcja wraca z wynikiem niezerowym ($Z=0$) i znakiem EOL (\$9B) w akumulatorze. Gdy jest to nazwa katalogu, wynik jest zerowy ($Z=1$), a w akumulatorze znajduje się separator '>' lub '<'.

PRO_NAME jest procedurą usługową, z której korzystają opisane w poprzednim rozdziale funkcje U_GEFINA i U_GEPATH. W związku z tym programy użytkownika nigdy normalnie nie mają potrzeby jej bezpośrednio wywoływać.

---

2 Tj. żeby zacząć od początku bufora, w Y należy przekazać \$FF.

Konwersja z formatu wewnętrznego na 8+3 (U_EXPAND)

Odwrotnego przekształcenia, tj. nazwy zapisanej w formacie wewnętrznym i znajdującej się w NAME (\$0762-\$076C) na format 8+3 dokonuje funkcja biblioteczna U_EXPAND. Wynik zostanie wpisany do bufora o adresie AX, od pozycji Y. Powstały ciąg znaków zakończony jest znakiem EOL (\$9B). Indeks tego znaku w buforze zwracany jest w rejestrze Y.

Rozdział 7: zmienne środowiskowe

Co to jest zmienna środowiskowa

SpartaDOS X jest jedynym DOS-em na ośmiobitowe Atari, który implementuje znane z większych komputerów zmienne środowiskowe. Zmienna środowiskowa jest ciągiem znaków ASCII z przypisaną unikalną nazwą. Zmienne te przechowują niektóre globalne ustawienia dla systemu, interpretera poleceń lub programów aplikacyjnych. Przykładem pierwszego rodzaju są zmienne \$PATH i \$DAYTIME, drugiego \$COPY, trzeciego \$MANPATH.

Zmienne środowiskowe przechowywane są w dodatkowej pamięci w buforze o wielkości 256 bajtów. Biblioteka oferuje trzy funkcje pozwalające na łatwy dostęp do danych tam zawartych.

Odczyt zmiennej wg jej nazwy (GETENV)

Do odczytania wartości zmiennej o znanej nazwie służy funkcja GETENV. Adres nazwy zmiennej, jaką funkcja ma znaleźć, trzeba podać w AX (nazwa ta powinna być zakończona znakiem EOL albo znakiem równości „=”). Zakończenie z wynikiem ujemnym (N=1) oznacza, że w buforze nie ma takiej zmiennej. W przeciwnym wypadku wynik jest dodatni (N=0), a wartość zmiennej zapisana jest w postaci ciągu znaków ASCII zakończonego znakiem EOL w buforze wyjściowym pakietu matematycznego LBUFF (\$0580).

Odczyt zmiennej wg jej numeru (NUMENV)

Alternatywnie można wyszukiwać zmienne nie według nazw, lecz według ich numerów kolejnych w buforze. Służy do tego procedura

NUMENV. Numer zmiennej trzeba jej podać w akumulatorze, gdy wynik jest dodatni (N=0), wartość zmiennej jest zapisywana w takim samym formacie i w to samo miejsce, co w przypadku GETENV (patrz wyżej).

Funkcja ta na ogół wykorzystywana jest do odczytu wszystkich zmiennych środowiskowych po kolei w celu np. wyświetlenia ich na ekranie (tak jak to robi polecenie SET interpretera poleceń), przeszukania całości itp.

Zapis i kasowanie zmiennych (PUTENV)

Do zapisu zmiennej do bufora służy funkcja PUTENV. Adres nowej treści zmiennej należy podać w AX. Pod tym adresem powinien się znajdować ciąg znaków ASCII zakończony znakiem EOL (\$9B) w postaci: NAZWA=TEKST

Spowoduje to utworzenie zmiennej NAZWA i przypisanie jej tekstu „TEKST” jako wartości. Gdy w buforze środowiskowym zmienna o tej nazwie już istnieje, jest przedtem kasowana.

Podanie do PUTENV samej nazwy zmiennej, to jest ciągu znaków ASCII zakończonego przez EOL i niezawierającego znaku równości spowoduje skasowanie z bufora zmiennej o takiej nazwie.

UWAGA: przy kombinowanym użyciu NUMENV i PUTENV w jednej pętli do wyszukiwania określonych zmiennych i kasowania ich, należy pamiętać, że skasowanie zmiennej powoduje zmniejszenie o 1 numerów wszystkich zmiennych znajdujących się po niej w buforze. Dlatego w takiej pętli po wywołaniu PUTENV kasującym zmienną NIE należy zwiększać licznika dla NUMENV.

Rozdział 8: odczyt i zapis plików

Otwieranie plików (FOPEN)

Otwarcie pliku realizuje funkcja FOPEN. Wymagane parametry otwarcia przekazywane są jak następuje:

- 1) specyfikację pliku powinien wskazywać wektor FILE_P
- 2) tryb otwarcia wpisujemy do FMODE (\$0778)
- 3) maskę atrybutów poszukiwanych do FATR1 (\$0779)
- 4) przy otwieraniu pliku do zapisu (tryby \$08, \$09 i \$0C) maskę atrybutów nadawanych wpisujemy do FATR2 (\$077A)

Specyfikacja pliku wskazywana przez FILE_P powinna mieć postać tekstową (ciąg ASCII zakończony znakiem EOL). Specyfikację urządzenia trzeba podać w konwencji SpartaDOS X, a nie Atari OS – tj. np. A:>KATALOG>PLIK.TXT zamiast D1:>KATALOG>PLIK.TXT.

FMODE ma taką samą funkcję, jak bajt ICAX1 kanału I/O XL OS przy otwieraniu pliku (przy wywołaniu funkcji OPEN urządzenia D: za pośrednictwem CIO wartość FMODE jest pobierana właśnie z ICAX1). Wartość tej zmiennej składa się z dwóch półbajtów. Młodszy sygnalizuje tryb dostępu do danych:

\$x4 – odczyt

\$x8 – zapis

\$x9 – dopisywanie

\$xC – wymiana danych (odczyt i zapis)

Starszy to maska bitowa, w której ustawienie kolejnych bitów ma następujące znaczenie:

- 7 – długi format katalogu
- 6 – tryb śledzenia atrybutów
- 5 – otwarcie z przeszukiwaniem szlaku (\$PATH)
- 4 – bezpośredni dostęp do katalogu

Maska atrybutów poszukiwanych FATR1 (\$0779) używana jest przy otwieraniu pliku do odczytu. Plik o podanej nazwie zostanie wyszukany w katalogu i otwarty tylko wtedy, kiedy spełni warunek zakodowany bitami FATR1:

+\$01: zabezpieczony (+P)	+\$10: nie zabezpieczony (-P)
+\$02: ukryty (+H)	+\$20: nie ukryty (-H)
+\$04: archiwalny (+A)	+\$40: nie archiwalny (-A)
+\$08: katalog (+S)	+\$80: nie katalog (-S)

Normalnie przy otwieraniu zwykłych plików stosuje się maskę \$A0 (*nie ukryty i nie katalog*).

Bity 0-3 maski atrybutów nadawanych FATR2 (\$077A) są przypisane tak samo, jak w masce atrybutów poszukiwanych; pozostałe są bez znaczenia. Maskę tę ma znaczenie tylko przy tworzeniu nowych plików – zwykle stosuje się maskę o wartości \$00.

W wypadku błędu sterowanie przekazywane jest do U_FAIL (patrz rozdział „Obsługa błędów”). Gdy otwarcie się powiodło, uchwyt pliku (ang. *handle*) wpisywany jest do FHANDLE (\$0760).

Wersje SpartaDOS X do 4.41 włącznie mają błąd polegający na tym, że przy odczycie pliku otwartego do wymiany danych nigdy nie występuje status końca pliku (EOF). Poprawiono to w wersji 4.42.

Zamykanie plików (FCLOSE/FCLOSEAL)

Biblioteka oferuje tu dwie funkcje: FCLOSE zamyka konkretny plik, ten mianowicie, którego uchwyt w chwili jej wywołania znajduje się w FHANDLE (\$0760).

Przy próbie wywołania FCLOSE bez wcześniejszego FOPEN w SpartaDOS X 4.20 czasem dochodziło do zawieszenia komputera, natomiast w SpartaDOS X 4.22 można w takich razach dostać komunikat błędu nr 133 (File not open).

FCLOSEAL zamyka wszystkie pliki, jakie są otwarte w danej chwili. Tak dokładniej, to, czy pliki zostaną zamknięte przez FCLOSEAL czy nie, jest uzależnione od „poziomu systemu” wskazanego przez zmienną SYSLEVEL – plik jest zamykany, gdy bieżąca wartość SYSLEVEL jest mniejsza lub równa tej, jaką zmienna SYSLEVEL miała w chwili jego otwarcia. Ponieważ SYSLEVEL jest zwiększany przez każde wywołanie U_LOAD, a zmniejszany przez każde U_UNLOAD, wynika z tego, że FCLOSEAL jest w stanie zamknąć wszystkie pliki danego programu, nie zamknie natomiast żadnego pliku otwartego przez program-rodzic, tzn. ten, który wykonał U_LOAD w celu jego uruchomienia (na ogół jest to biblioteka systemowa).

Mechanizm ten ma na celu zabezpieczenie plików jednego programu przed zamknięciem przez inny program – plik otwarty przez dany program pozostaje prywatnym plikiem tego programu, póki on działa. Z drugiej strony pozwala to programowi-rodzicowi zamknąć pliki otwarte przez program potomny, gdy ten zakończy działanie.

Istnieje możliwość zabezpieczenia pliku przed zamknięciem przez FCLOSEAL. Należy w tym celu wpisać jego uchwyt do FHANDLE (\$0760) i wywołać funkcję FCLEVEL z wartością \$FF w akumulatorze. Identyczne postępowanie przy wartości akumulatora ustawionej na aktualną wartość zmiennej SYSLEVEL znosi ochronę.

Odczyt i zapis pojedynczych bajtów (FGETC/FPUTC)

Odczyt i zapis pojedynczych bajtów pliku, którego uchwyt znajduje się w FHANDLE (\$0760), realizują funkcje FGETC i FPUTC.

FGETC zwraca odczytany bajt w akumulatorze. Gdy nastąpił koniec pliku, w akumulatorze będzie znak EOL (\$9B), w rejestrze X wartość \$FF, a rejestr znaczników będzie wskazywał wynik ujemny (N=1). Każdy inny błąd powoduje przekazanie sterowania do U_FAIL. FGETC nie zmienia zawartości rejestru Y.

FPUTC wysyła do pliku bajt przekazany w akumulatorze. Wywołanie nie zmienia zawartości rejestrów A, X i Y. Wystąpienie błędu powoduje przekazanie sterowania do U_FAIL.

Operacje we/wy wykonywane przez FGETC i FPUTC dla urządzeń DSK: i CAR: są przez bibliotekę mikrobuforowane, dzięki czemu przebiegają znacznie szybciej niż odczyty i zapisy pojedynczych bajtów funkcjami FREAD i FWRITE.

Odczyt i zapis rekordów (FGETS/FPUTS)

Odczyt i zapis rekordów pliku, którego uchwyt jest w FHANDLE (\$0760) realizują funkcje FGETS i FPUTS. Parametry dla obydwu przekazuje się w rejestrach: w AX adres bufora, w Y jego długość. Rekord jest to ciąg znaków ASCII zakończony znakiem EOL i nie dłuższy niż 255 bajtów.

Gdy odczyt przez FGETS przebiegnie poprawnie, funkcja wraca z wynikiem dodatnim (N=0), zerem w akumulatorze i liczbą odczytanych bajtów w Y. Gdy wystąpi nadmiar danych, wynik jest ujemny (N=1), a w akumulatorze jest \$FF. Sytuacja ta odpowiada wystąpieniu błędu nr 137 (Truncated record) w XL OS. Każdy inny błąd powoduje automatyczne

przekazanie sterowania do U_FAIL.

Przy zapisie przez FPUTS, jeśli ciąg jest krótszy niż wartość Y w chwili wywołania, musi być zakończony znakiem EOL (\$9B). Wystąpienie błędu powoduje automatyczne wywołanie U_FAIL.

FGETS i FPUTS korzystają z funkcji bibliotecznych FGETC i FPUTC, dzięki czemu dla urządzenia CAR: odczyty, a dla DSK: zapisy i odczyty rekordów są mikrobuforowane.

Odczyt i zapis bloków binarnych (FREAD/FWRITE)

Odczyt i zapis bloków binarnych realizują funkcje FREAD i FWRITE. Parametry, oprócz uchwytu pliku w FHANDLE (\$0760) przekazujemy w:

- FAUX1/2 (\$0782-\$0783): adres bufora
- FAUX4/5 (\$0785-\$0786): wielkość bufora

Wielkość bufora musi być większa od zera. W przypadku powodzenia funkcje wracają z wynikiem dodatnim (N=0). Gdy w FREAD nastąpi koniec pliku, wynik jest ujemny (N=1). Każdy inny błąd powoduje skok do U_FAIL.

FREAD i FWRITE nie są mikrobuforowane, dlatego używanie tych funkcji do odczytu lub zapisu bardzo małych porcji danych (po kilka albo kilkanaście bajtów) nie oplaca się. Lepiej w tym celu użyć FGETC i FPUTC.

Odczyt długości pliku (FILELENG)

Funkcja FILELENG odczytuje długość otwartego pliku, którego uchwyt jest w FHANDLE (\$0760) i umieszcza wynik w FAUX1-3 (\$0782-\$0784).

Zmiana pozycji w pliku (FTELL/FSEEK)

Do odczytania bieżącej pozycji odczytu lub zapisu do pliku służy funkcja FTELL. Zapisuje ona do rejestrów FAUX1-3 (\$0782-\$0784), licząc od początku pliku, numer bajtu, jaki zostanie odczytany lub zapisany w następnej operacji I/O. Operację odwrotną, tj. zmianę tej pozycji przeprowadza funkcja FSEEK. Nową pozycję trzeba jej podać w FAUX1-3 (\$0782-\$0784). W obu przypadkach uchwyt pliku musi być zapisany w FHANDLE (\$0760).

Przy próbie ustawienia pozycji poza końcem pliku otwartego do odczytu sterowanie zostanie przekazane do U_FAIL z błędem nr 166 (Range error). Natomiast podobna operacja na pliku otwartym do zapisu nie wywołuje błędu, następujący po tym zapis danych i zamknięcie powoduje na ogół powstanie pliku nieciągłego (z „dziurą”, której nie są przypisane żadne sektory danych, tzw. sparse file).

Zapis formatowanego tekstu do pliku (FPRINTF)

Zapis formatowanego tekstu do pliku realizuje funkcja biblioteczna FPRINTF. Działa ona identycznie do opisanej w następnym rozdziale funkcji PRINTF (są to dwa różne wejścia do tej samej funkcji), z tym tylko, że zapis jest wykonywany do pliku, którego uchwyt znajduje się w FHANDLE (\$0760), a nie na konsolę.

Podobnie jak w przypadku zapisu rekordów, FPRINTF wysyła dane za pośrednictwem FPUTC, dzięki czemu zapis na dysk jest mikrobuforowany.

Rozdział 9: konsola, wejście i wyjście

Zapis pojedynczych znaków na ekran (PUTC)

Zapis pojedynczych znaków na ekran (tj. do urządzenia CON: - przypominamy tu, że wyjście na CON: może zostać przez użytkownika przekierowane do dowolnego innego pliku) realizuje funkcja biblioteczna PUTC. Znak do zapisania należy jej przekazać w akumulatorze. Wywołanie nie zmienia zawartości rejestrów A, X i Y ani zmiennych FHANDLE (\$0760) i DEVICE (\$0761).

Zapis rekordu na ekran (PUTS)

Zapis rekordu tekstowego do urządzenia CON: realizuje funkcja biblioteczna PUTS. Adres ciągu znaków przekazujemy bibliotece w rejestrach AX, a w Y podajemy jego długość. Jeśli ciąg jest krótszy niż wartość Y w chwili wywołania, musi być zakończony znakiem EOL (\$9B).

PUTS nie zmienia zawartości rejestrów A, X i Y ani zmiennych FHANDLE (\$0760) i DEVICE (\$0761).

Zapis formatowanego tekstu na ekran (PRINTF)

Funkcja PRINTF wysyła na konsolę teksty i ciągi danych przetworzone na postać tekstową i sformatowane według podanego wzorca. Osobliwością tej funkcji jest to, że wszystkie dane przekazuje się jej przez umieszczenie ich bezpośrednio za skokiem JSR PRINTF. Schemat wywołania jest następujący:

```
JSR PRINTF
```

```
.byte wzorzec formatujący,0  
ewentualne dane  
...
```

„Wzorzec formatujący” jest to ciąg tekstowy o długości do 253 znaków, *zakończony zerem*. W najprostszym przypadku to zwykły tekst do wyświetlenia, np.:

```
JSR PRINTF  
.byte "Cukier krzepi",0
```

Wyświetli to po prostu podany tekst na ekranie zatrzymując kursor na jego końcu. Żeby to połączyć z przejściem do nowej linii, trzeba na końcu ciągu (przed zerem) dorzucić znak EOL (\$9B).

Jednak cała siła funkcji PRINTF polega na tym, że w podanym ciągu znaków, który jest, przypominamy, tylko *wzorcem formatującym* tekst wyjściowy, można umieścić polecenia formatujące. Oto ich lista:

- %% – wypisz pojedynczy znak %
- %c – wypisz pojedynczy znak znajdujący się pod podanym adresem
- %s – wypisz ciąg znaków o podanym adresie
- %p – to samo, tylko zamiast adresu ciągu jest adres jego wskaźnika
- %x – wartość spod podanego adresu wypisz jako 16-bit liczbę hex
- %b – wartość spod podanego adresu wypisz jako 8-bitową liczbę dec
- %d – to samo, tylko jako 16-bitową liczbę dec.
- %e – to samo, wartość 24-bitowa
- %l – to samo, wartość 32-bitowa (od SpartaDOS X 4.40)

Jednemu poleceniu formatującemu musi odpowiadać oddzielny wskaźnik umieszczony za wzorcem formatującym (na powyższym schemacie wskaźniki te zostały nazwane *ewentualnymi danymi*).

Użycie tego jest nader proste. Załóżmy, że etykieta *value* symbolizuje

adres 16-bitowego słowa zapisanego w zwykłej konwencji młodszy/starszy. Chcemy przekształcić tę wartość na ciągi znaków reprezentujące tę liczbę w systemie szesnastkowym i dziesiętnym:

```
JSR PRINTF
.byte "VALUE = $%x = %d", $9B, 0
.word value, value
```

Gdy pod adresem *value* mamy wartość \$98AB, na ekranie pojawi nam się:

```
VALUE = $98AB = 39083
```

Napisaliśmy powyżej, że %x to polecenie sformatowania „16-bitowej” liczby szesnastkowej. Tak jest rzeczywiście, ale tylko o ile programista nie zażyczy sobie inaczej (czyli, %x *defaultowo* traktuje podane wartości jako 16-bitowe). W rzeczywistości biblioteka odczytuje wszystkie wartości numeryczne jako 32-bitowe (a w wersjach SpartaDOS starszych niż 4.40 – 24-bitowe). Gdy wartość jest mniejsza lub większa niż defaultowe 16 bitów, musimy ją podać, np.

```
JSR PRINTF
.byte "VALUE = $%2x", $9B, 0
.word value
```

uwzględni tylko najmłodszy bajt wartości znajdującej się pod adresem *value* i wyprowadzi ją jako dwuznakową liczbę szesnastkową. Natomiast:

```
JSR PRINTF
.byte "VALUE = $%8x", $9B, 0
.word value
```

spowoduje, że wypisana na ekranie liczba będzie miała wszystkie

osiem cyfr. Liczba podana tu za znakiem % musi być liczbą dziesiętną z zakresu od 1 do 255 (w rzeczywistości może to być maksymalnie 65535, ale starszy bajt zostanie zignorowany).

We wszystkich podanych przykładach, gdy ciąg cyfr do wypisania zaczyna się zerami, zostaną one obcięte. Można jednak wymusić ich wyprowadzenie przez poprzedzenie zerem wartości oznaczającej oczekiwaną długość ciągu, np.

```
JSR PRINTF
.byte "VALUE = $%04x", $9B, 0
.word value
```

W końcu, liczba ta (tj. długość ciągu, w ostatnim przykładzie „4”) nie musi być stałą, można skłonić bibliotekę do pobrania jej ze zmiennej, w ten sposób:

```
JSR PRINTF
.byte "VALUE = $%0*x", $9B, 0
.word numlen, value
```

Etykieta *numlen* wskazuje miejsce w pamięci, skąd PRINTF powinna pobrać żadaną długość ciągu cyfr.

Podobnie działa formatowanie ciągów cyfr dziesiętnych: podając docelową liczbę cyfr w poleceniach %b, %d, %e i %l można obciąć lub wydłużyć wyprowadzany ciąg znaków do ich żądanej liczby. Gdy ciąg jest krótszy niż podana liczba znaków, „wydłużenie” polega na uzupełnieniu spacjami od lewej strony.

W przypadku %c zawsze wyprowadzany jest jeden znak, wszystkie dodatkowe atrybuty komendy formatującej są ignorowane.

%s powoduje wyprowadzenie na konsolę ciągu znaków ASCII znajdującego się pod podanym adresem. Ciąg ten powinien być zakończony zerem lub znakiem EOL (\$9B) – oba w tym przypadku

działają identycznie, tj. EOL kończy tekst, lecz nie powoduje przejścia kursora do nowej linii. Po znaku % można podać liczbę znaków. Wtedy, gdy ciąg jest dłuższy, zostanie obcięty, a gdy jest krótszy, zostanie dopełniony spacjami z prawej strony.

%p działa tak samo, jak %s z tym tylko, że zamiast adresu ciągu podajemy adres dwubajtowego wskaźnika zawierającego ten adres.

Dopełnianie ciągów znakowych spacjami można wykorzystać do łatwego generowania ciągów spacji o zadanej wielkości. Należy w tym celu podać liczbę spacji w ciągu formatującym, a jako adres ciągu podać adres bajtu o wartości zero, np.:

```
JSR PRINTF
.byte "%25s",0
.word *-1
```

Trik działa zgodnie z ogólną logiką tej funkcji, tzn. podany adres wskazuje ciąg pusty, który, jako że ma wielkość zero, jest krótszy od zadanej wielkości, a zatem zostanie do niej dopełniony odpowiednią (czyli podaną) liczbą spacji.

Od wersji SpartaDOS X 4.42 funkcja PRINTF pozwala na użycie sekwencji kontrolnych w ciągach tekstowych. Te sekwencje to:

\a – sygnał dźwiękowy

\b – skasowanie znaku z lewej strony kursora (Back Space)

\e – Escape

\f – wyczyszczenie ekranu (Clear Screen)

\n – przejście do nowej linii

\r – to samo, co \n

\t – tabulator

\\ – pojedynczy znak „\”

PRINTF nie zmienia zawartości rejestrów A, X i Y ani zmiennych FHANDLE (\$0760) i DEVICE (\$0761).

Odczyt pojedynczego znaku z konsoli (GETC)

Zadanie odczytu pojedynczego znaku z konsoli spełnia funkcja GETC. Odczytany bajt zwracany jest w akumulatorze. Gdy odczyt przebiegł pomyślnie, wynik jest dodatni (N=0), a do X załadowane jest \$00. Gdy nastąpił koniec pliku, funkcja wraca z wynikiem ujemnym (N=1) i wartością \$FF w rejestrze X. Każdy inny błąd powoduje automatyczne przekazanie sterowania do U_FAIL (patrz rozdział „Obsługa błędów”).

Gdy potrzebny jest odczyt bajtu nie z konsoli, lecz z klawiatury, należy się posłużyć funkcją U_GETKEY. Czeka ona na naciśnięcie klawisza, po czym zwraca jego kod ASCII w akumulatorze i wynik dodatni (N=0). Gdy wynik jest ujemny, akumulator zawiera kod błędu (128 lub 136, tzn. użytkownik nacisnął Break lub Control/3).

Pamiętać jednak przy tym trzeba, że U_GETKEY istnieje dopiero w SpartaDOS X od wersji 4.40 wzwyż.

Odczyt rekordu z konsoli (GETS)

Odczyt rekordu z konsoli przeprowadza funkcja GETS. Rekord jest to ciąg znaków ASCII zakończony znakiem EOL (\$9B). Podobnie jak dla PUTS, parametry przekazuje się w rejestrach: w AX adres bufora, w Y długość. Rekordy nie mogą być dłuższe niż 255 bajtów.

Gdy odczyt przebiegł poprawnie, funkcja wraca z wynikiem dodatnim (N=0), zerem w akumulatorze i liczbą odczytanych bajtów w Y. Gdy wystąpi nadmiar danych, wynik jest ujemny (N=1), a w akumulatorze jest \$FF. Sytuacja ta odpowiada wystąpieniu błędu nr 137

(Truncated record) w XL OS. Każdy inny błąd powoduje automatyczne przekazanie sterowania do U_FAIL (patrz rozdział „Obsługa błędów”).

Funkcje PUTC, PUTS, PRINTF, GETC i GETS realizujące odczyt i zapis danych dla konsoli to tylko oddzielne wejścia (tzw. wrappery) do opisanych w poprzednim rozdziale, ogólniejszych funkcji zapisu i odczytu plików FPUTC, FPUTS, FPRINTF, FGETC i FGETS. Użycie tych pierwszych zamiast tych drugich pozwala bezboleśnie przetrzucić na bibliotekę systemową zadanie obsługi przekierowań we/wy.

Przekierowania we/wy (DIVIO/XDIVIO)

Wejście i wyjście z konsoli może zostać przekierowane do dowolnego innego pliku przy użyciu funkcji DIVIO. Posługuje się nią interpreter poleceń SpartaDOS w sytuacji, gdy użytkownik wyda komendę np. DIR >>plik.

DIVIO wymaga ustawienia wektora FILE_P na specyfikację pliku, do którego (lub z którego) ma zostać ustanowione przekierowanie z konsoli (lub na nią). W rejestrze Y podajemy \$00, gdy przekierowywane jest wyjście (tj. funkcje PUTC itp.), a \$01, gdy przekierowane ma być wejście (GETC). Ewentualne błędy przy otwarciu przekierowania zgłaszane są do U_FAIL. W przypadku powodzenia uchwyt pliku, gdzie są przekierowywane dane, znajdzie się w FHANDLE (\$0760).

Zadanie odwrotne, to jest zakończenie przekierowania, realizuje funkcja XDIVIO. Jako parametr podajemy \$00 lub \$01 w rejestrze Y, tak samo, jak napisano powyżej. Uchwyt pliku z przekierowaniem powinien być w FHANDLE (\$0760). Wywołanie XDIVIO powoduje zamknięcie tego pliku.

Gdy wejście konsoli zostało przekierowane i nastąpi koniec pliku, biblioteka wywołuje XDIVIO automatycznie. Podobnie dzieje się przy zamykaniu wszystkich plików przez FCLOSEAL oraz po wystąpieniu

błądu.

Wektorowane wyjście (PUT_V/VPRINTF)

Inną metodą przejęcia, tym razem tylko wyjścia na konsolę, jest skorzystanie z wektora PUT_V. Normalnie nie ma on żadnej sensownej wartości, program musi ustawić w nim adres procedury obsługującej zapis. Może to być np. procedura dokonująca bezpośrednich zapisów do pamięci ekranu, z pominięciem urządzenia CON: czy E:. Powinna się ona kończyć przez RTS, wskazane jest przechowywanie wartości rejestrów.

Gdy uchwyt pliku w FHANDLE (\$0760) ma wartość 100 (\$64), wywołanie FPUTC powoduje skok pośredni (JMP) przez PUT_V z daną do wyświetlenia znajdującą się w akumulatorze.

Ponieważ FPUTC jest niejawnie wywoływana przez FPUTS i FPRINTF, więc wyjście z tych funkcji zostanie w ten sposób również przekierowane.

Zamiast FPRINTF wygodniej jest w tym celu użyć VPRINTF – jest to kolejne (trzecie już) wejście do tej samej procedury, i jej działanie jest identyczne, jak PRINTF, z tą tylko różnicą, że aktywny kanał I/O zostaje automatycznie przełączony na uchwyt 100 przed wyprowadzeniem tekstu, i równie automatycznie przełączony z powrotem po nim. Programista nie musi się więc troszczyć o zawartość FHANDLE (\$0760) w tym przypadku.

Rozdział 10: katalogi

Wyszukiwanie plików (FFIRST/FNEXT)

Do wyszukiwania plików we wskazanych katalogach służą dwie funkcje: FFIRST i FNEXT. Parametrem wejściowym tej pierwszej jest kompletna specyfikacja katalogu razem z podaną na końcu maską plików wskazywana przez wektor FILE_P, oraz poszukiwane atrybuty w FATR1 (\$0779). Znaleziony wpis jest umieszczany w DIRBUF (\$0789-\$79F) w postaci „surowego” wpisu katalogowego w formacie SpartaDOS (tj. w takiej, jaka jest zapisana na dysku, patrz „SpartaDOS X. Podręcznik użytkownika”, rozdział 7).

FNEXT nie wymaga żadnych dodatkowych parametrów, wyszukuje po prostu następny wpis według kryteriów zadanych poprzednio funkcji FFIRST.

Koniec katalogu sygnalizowany jest w obu funkcjach przez powrót z wynikiem ujemnym (N=1). Każdy inny błąd powoduje skok do U_FAIL.

*UWAGA: FFIRST w rzeczywistości otwiera wskazany katalog do odczytu, a uchwyt pliku umieszcza w FHANDLE (\$0760). Dlatego po zakończeniu przeszukiwania należy **koniecznie** wywołać FCLOSE dla tego uchwytu w celu zamknięcia pliku katalogu.*

Odczyt katalogu (FDOPEN/FDGETC/FDCLOSE)

Biblioteka zawiera trzy funkcje udostępniające katalog w postaci sformatowanej, czyli czytelnej dla człowieka (np. takiej, jaka pojawia się na ekranie po podaniu interpreterowi poleceń komendy DIR). Są to kolejno: FDOPEN, FDGETC i FDCLOSE. FDOPEN otwiera strumień danych katalogu, FDGETC pobiera z niego bajt zwracając go w akumulatorze (i wykazując wynik dodatni w rejestrze znaczników

procesora), a FDCLOSE zamyka katalog otwarty uprzednio przez FDOPEN. Błędy FDGETC zgłasza do U_FAIL, za wyjątkiem statusu końca pliku – gdy takowy wystąpi, funkcja wraca do programu wywołującego z wynikiem ujemnym (N=1).

Każda z nich robi w zasadzie tylko jedno: wywołuje odpowiednią funkcję wejścia misc_, tj. kolejno nr 6 (misc_fdopen), 7 (misc_fdgetc) i 8 (misc_fdclose). Odczyt formatowanego katalogu można więc realizować tą drogą (tj. przez wektor misc_), gdy biblioteka systemowa jest niedostępna na skutek uruchomienia programu komendą X. Trzeba tylko pamiętać, że misc_ nigdy nie oddaje sterowania do U_FAIL, zwracając po prostu kod błędu w akumulatorze zamiast tego, a dodatkowo bajt odczytany przez misc_fdgetc nie jest przekazywany w rejestrach, lecz na stronie zerowej w ICAX6Z (adres \$2F).

Parametry otwarcia dla FDOPEN to specyfikacja katalogu wskazywana przez FILE_P oraz żądany sposób formatowania w FMODE (\$0778). Wersje SpartaDOS X starsze od 4.41 znają tylko dwa sposoby formatowania: format „długi” SpartaDOS (FMODE=\$80) oraz format „krótki” AtariDOS (FMODE=\$00).

W SpartaDOS od wersji 4.41 wzwyż FMODE jest traktowane przez FDOPEN jako maska bitów wybierających (oddzielnie) sposoby formatowania poszczególnych elementów katalogu. Znaczenie bitów:

+\$80 – długi format katalogu

+\$40 – wyświetlanie atrybutów

+\$20 – wstawianie odstępów między nazwą a rozszerzeniem

+\$10 – kropka po nazwie (gdy bit 5=1)

+\$08 – gdy długi format katalogu (bit 7=1), czas bez sekund; w krótkim formacie będą wyświetlane rozszerzenia nazw katalogów (zamiast standardowego [DIR]), katalog będzie oznaczany dwukropkiem przed nazwą.

+\$04 – czas w formacie 24-godzinnym
+\$02 – dwie spacje przed nazwą, ‘*’ dla pliku zabezpieczonego
+\$01 – w krótkim formacie (bit 7=0) wyświetlanie wielkości pliku w sektorach. W długim formacie wyświetlanie pełnej wielkości pliku (do 10 cyfr).

Dla utrzymania zgodności ze starszymi wersjami SpartaDOS X, podane przez użytkownika \$00 przekładane jest na \$0B, a \$80 na \$A8.

*UWAGA: misc_fdopen, a co za tym idzie również funkcja biblioteki FDOPEN, dokonuje niejawnego otwarcia pliku katalogu do odczytu. W związku z tym (a) nie należy zaniedbywać wywołania FDCLOSE (lub misc_fdclose), gdy odczyt się zakończy, a ponadto (b) **można otworzyć tylko jeden taki plik na raz**, bo misc_ nie jest w stanie zapamiętać większej liczby uchwytów.*

Rozdział 11: ładowanie programów binarnych

Załadowanie programu do pamięci (U_LOAD)

Symbol U_LOAD wskazuje loader binarny SpartaDOS. Wypełnia on trzy zadania: (a) wczytywanie programów binarnych do pamięci wraz z uruchomieniem, (b) wczytywanie bez uruchomienia oraz (c) uruchamianie ich.

Parametry wejściowe U_LOAD to specyfikacja pliku wskazywana wektorem FILE_P oraz wartość sterująca w rejestrze FLAG. Wskazany plik jest otwierany do odczytu w trybie z przeszukiwaniem \$PATH (FMODE=\$24) i, gdy jest to poprawny plik binarny, ładowany jest do pamięci. Ewentualne błędy powodują przerwanie tej czynności i skok do U_FAIL.

Rejestr FLAG decyduje, co z załadowanym programem zrobić. Gdy bit 7 FLAG jest równy zero, program jest natychmiast uruchamiany. W przeciwnym wypadku aktualizacji ulegają tylko wskaźniki wolnej pamięci (dla programów w formacie relokowalnym SpartaDOS), a sterowanie wraca do programu wywołującego. Uruchomienie (już bez ponownego ładowania) następuje po ponownym wywołaniu U_LOAD z tą samą specyfikacją pliku i skasowanym bitem 7 rejestru FLAG.

W przypadku, gdy tą funkcją chcemy doładować moduł do programu rezydentnego (nakładki) podczas jego instalacji, przed wywołaniem U_LOAD należy zmniejszyć wartość zmiennej SYSLEVEL, a po wykonaniu się U_LOAD – przywrócić jej stan poprzedni.

Usunięcie programu z pamięci (U_UNLOAD)

Gdy program był normalnie uruchomiony, jego usunięcie z pamięci następuje po tym, jak odda sterowanie do interpretera poleceń

SpartaDOS. W przeciwnym wypadku (załadowanie z FLAG > \$7F) w celu usunięcia kodu z pamięci trzeba wywołać funkcję U_UNLOAD. Usuwa ona wszystko, co program użytkownika poprzednio załadował przez U_LOAD.

Rozdział 12: funkcje zarządzania plikami

Zmiana nazwy pliku (RENAME)

Zmianę nazwy wskazanego pliku przeprowadza funkcja RENAME. Parametrem wejściowym jest kompletna specyfikacja nazwy pliku, która ma zostać zmieniona. Specyfikację tę powinien wskazywać wektor FILE_P. Po specyfikacji źródłowej powinna następować, oddzielona spacją lub przecinkiem, nazwa, jaka ma być nadana plikowi. Ewentualne błędy zgłaszane są do U_FAIL.

Wywołanie RENAME może zmienić zawartość FATR1 (\$0779). Zmiana nazwy katalogu za pomocą tej funkcji nie jest możliwa.

W starszych wersjach SpartaDOS X można było, przy użyciu RENAME, kilku plikom znajdującym się w jednym katalogu nadać tę samą nazwę. Od wersji 4.40 jest to niemożliwe.

Zmiana nazwy katalogu (RENDIR)

Zmianę nazwy wskazanego katalogu przeprowadza funkcja RENDIR. Analogicznie jak przy RENAME, parametrem wejściowym jest kompletna specyfikacja nazwy katalogu, która ma zostać zmieniona. Specyfikację tę powinien wskazywać wektor FILE_P. Po specyfikacji źródłowej powinna następować, oddzielona spacją lub przecinkiem, nowa nazwa, jaka ma być nadana katalogowi. Ewentualne błędy zgłaszane są do U_FAIL.

Wywołanie RENDIR może zmienić zawartość FATR1 (\$0779).

Funkcja ta dostępna jest od wersji 4.42 SpartaDOS X.

Usunięcie pliku (REMOVE)

Skasowanie pliku wykonuje funkcja REMOVE. Parametrem wejściowym jest specyfikacja pliku do usunięcia wskazywana przez FILE_P. Wystąpienie błędu powoduje skok do U_FAIL.

Wywołanie REMOVE może zmienić zawartość FATR1 (\$0779).

Usunięcie katalogu (RMDIR)

Skasowanie katalogu realizuje funkcja RMDIR. Parametrem wejściowym jest specyfikacja katalogu (bez końcowego separatora) wskazywana przez FILE_P. Wystąpienie błędu powoduje skok do U_FAIL. Wywołanie RMDIR może zmienić zawartość FATR1 (\$0779).

Katalog musi być pusty. Usunięcie katalogu razem z zawartymi w nim plikami i innymi katalogami leży poza możliwościami biblioteki. Gdy to konieczne, należy wywołać zawarty w module ROM program DELTREE.COM z nazwą katalogu do skasowania jako parametrem.

Utworzenie katalogu (MKDIR)

Nowy katalog tworzy funkcja MKDIR. Parametrem wejściowym jest specyfikacja katalogu (bez końcowego separatora) wskazywana przez FILE_P. Wystąpienie błędu powoduje skok do U_FAIL.

Wywołanie MKDIR może zmienić zawartość FATR1 (\$0779).

Zmiana katalogu bieżącego (CHDIR)

CHDIR zmienia katalog bieżący dysku na ten, którego specyfikację wskazuje wektor FILE_P. Błąd powoduje przeskok do U_FAIL.

Odczyt katalogu bieżącego (GETCWD)

GETCWD odczytuje ścieżkę od katalogu głównego dysku do katalogu bieżącego i umieszcza ją w PATH (\$07A0-\$07DF) w postaci ciągu tekstowego zakończonego zerem (\$00). Pusty tekst (\$00 na początku) oznacza katalog główny. Przed wywołaniem specyfikację dysku (w postaci tekstowej) należy wskazać wektorem FILE_P. Błąd skutkuje wywołaniem U_FAIL.

W starszych wersjach SpartaDOS X funkcja GETCWD nie zwracała rozszerzeń nazw katalogów. Od wersji 4.40 zostało to poprawione.

Zmiana atrybutów (CHMOD)

Zmianę atrybutów pliku wykonuje funkcja CHMOD. Wymaganymi parametrami są: specyfikacja pliku wskazywana przez FILE_P, maska poszukiwanych atrybutów w FATR1 (\$0779) oraz maska nowych atrybutów w FATR2 (\$077A).

Maska poszukiwanych atrybutów wybiera pliki, w których atrybuty mają zostać zmienione. Działa ona tak samo, jak w pozostałych funkcjach ją uwzględniających (np. FOPEN):

+\$01: zabezpieczony (+P)	+\$10: nie zabezpieczony (-P)
+\$02: ukryty (+H)	+\$20: nie ukryty (-H)
+\$04: archiwalny (+A)	+\$40: nie archiwalny (-A)
+\$08: katalog (+S)	+\$80: nie katalog (-S)

W masce atrybutów ustawianych poszczególne bity mają następujące znaczenie (gdy ustawione na 1):

+\$01: zabezpieczenie (+P)
+\$10: odbezpieczenie (-P)
+\$02: ukrycie (+H)

+\$20: ujawnienie (-H)

+\$04: archiwalny (+A)

+\$40: niearchiwalny (-A)

Atrybutu S (katalog), naturalnie, nie można w ten sposób zmienić.
Wystąpienie błędu oddaje sterowanie do U_FAIL.

Wybranie pliku BOOT (SETBOOT)

SETBOOT ustawia wskazany (przez FILE_P) plik binarny jako ten, który przy starcie systemu ma zostać automatycznie załadowany przez loader znajdujący się na początku dysku. Funkcja ta działa oczywiście tylko na dyskach w formacie SpartaDOS. Ewentualny błąd powoduje przekazanie sterowania do U_FAIL.

Rozdział 13: inne funkcje dyskowe

Formatowanie dysku (FORMAT)

Funkcja FORMAT nie robi nic innego poza wywołaniem na ekran menu *SpartaDOS Formatter*. Program wywołujący nie przekazuje jej żadnych parametrów.

W starszych wersjach SpartaDOS X wywołanie formattera tą drogą wymagało uprzedniego „ręcznego” (przez ingerencję w rejestry przełączające banki modułu) przełączenia cartridge’a na bank 0. Od wersji 4.40 DOS-u ta niedogodność została usunięta, system sam wybiera odpowiedni bank, a i formatter nie rezyduje już w banku 0. Niemniej, jeśli zależy nam na kompatybilności, lepiej jest użyć XIO 254.

Zapis świeżego katalogu (BUILDDIR)

BUILDDIR wykonuje „miękkie” formatowanie, to jest po prostu zapisuje od nowa pusty katalog główny, mapę bitową dysku i bootsektor w formacie SpartaDOS. Jest to jedyna metoda formatowania ramdisków i partycji twardego dysku. Parametrami wejściowymi są:

- 1) kod urządzenia w DDEVIC (\$0300). Dla dysku \$31.
- 2) numer urządzenia w DUNIT (\$0301).
- 3) wskaźnik do nowej etykiety dysku w AX.

Etykieta to osiem znaków ASCII. Jeśli ma być krótsza, trzeba uzupełnić ją spacjami do tej długości. Etykieta *nie może* zaczynać się od znaku spacji.

Funkcja automatycznie odczytuje konfigurację napędu i na tej podstawie ustala resztę parametrów (liczbę sektorów itp.). W SpartaDOS X 4.40 samoczynnie włączana jest optymalizacja mapy bitowej (funkcja *Optimize* formattera). Status operacji zwracany jest w rejestrze Y.

Odczytanie parametrów dysku (GETDFREE)

GETDFREE odczytuje różne informacje o dysku i umieszcza je w PATH (\$07A0-\$07DF). Przed wywołaniem trzeba podać specyfikację urządzenia wskazawszy ją wektorem FILE_P. Ewentualne błędy są zgłaszane do U_FAIL.

Dane (17 bajtów) są umieszczane w PATH jak następuje:

- +\$00: kod identyfikacyjny filesystemu
- +\$01: zakodowana liczba bajtów w sektorze
- +\$02: całkowita liczba sektorów (2 bajty)
- +\$04: aktualna liczba wolnych sektorów (2 bajty)
- +\$06: nazwa dysku (8 bajtów)
- +\$0E: numer sekwencyjny
- +\$0F: numer losowy
- +\$10: bajt bez znaczenia

Kod identyfikacyjny filesystemu pozwala sprawdzić, jaki system plików znajduje się na danym dysku, według następującego schematu:

- \$0x – filesystem AtariDOS v. x.0 (np. \$02 = DOS 2.0)
- \$11 – filesystem dyskowy SpartaDOS v. 1.1
- \$2x – filesystem dyskowy SpartaDOS v. 2.x
- \$3C – PC-MIRROR
- \$40 – filesystem modułu SpartaDOS (CAR:)
- \$FF – filesystem dyskowy MyDOS

*UWAGA: GETDFREE wywołuje funkcję kernela nr \$13. Od wersji 4.41 SpartaDOS format danych zwracanych przez kernel na to wywołanie różni się kompletnie od tego, co zwraca GETDFREE. W SpartaDOS 4.2x tak nie było – funkcja kernela \$13 w 4.4x jest niezgodna wstecz z 4.2x. Dla zachowania kompatybilności programy powinny się do niej odwoływać **wyłącznie** przez bibliotekę (tj. przez GETDFREE), a*

przy braku takiej możliwości, przez funkcję XIO 47 systemu operacyjnego. Obie dokonują konwersji danych zwróconych przez kernel do „starego” formatu, zgodnego z 4.2x.

Rozdział 14: funkcje pomocnicze

32-bitowe mnożenie i dzielenie (MUL_32/DIV_32)

Biblioteka zawiera dwie procedury obliczeń na liczbach całkowitych bez znaku: MUL_32 wykonuje mnożenie dwóch liczb 32-bitowych, a DIV_32, odpowiednio, dzielenie takowych.

Składniki operacji muszą zostać wpisane w *kolejności bajtów odwrotnej od normalnej (najstarszy bajt najpierw!)* jak następuje:

- 1) mnożna (lub dzielna) pod COMTAB+\$FF (4 bajty)
- 2) mnożnik (lub dzielnik) pod COMTAB+\$0103 (4 bajty)

Wynik obliczenia, zapisany tak samo w odwrotnej kolejności bajtów, odbieramy spod COMTAB+\$0107.

DIV_32 ma niestety tę smutną cechę, że oddaje tylko część całkowitą wyniku, nie oblicza natomiast reszty z dzielenia. Obliczenie reszty wymaga wykonania dodatkowego działania polegającego na, kolejno:

- 1) *przemnożeniu wyniku dzielenia przez dzielnik,*
- 2) *odjęciu wyniku tego mnożenia od dzielnej.*

Wynikiem odejmowania jest poszukiwana reszta. Natomiast jeśli dzielnik jest potęgą dwójki, działanie można sprowadzić do:

- 1) *zmniejszenia dzielnika o 1,*
- 2) *wykonania binarnego AND pomiędzy dzielną a zmniejszonym dzielnikiem.*

Wynikiem koniunkcji jest reszta z dzielenia. Ale, z drugiej strony, gdy dzielnik jest potęgą dwójki, dzielenie jest na tyle proste, że nie ma potrzeby korzystania z DIV_32.

Obie procedury, MUL_32 i DIV_32, sygnalizują przepelnienie przez ustawienie bitu C rejestru znaczników (C=1).

Zamiana małych liter na duże (TOUPPER)

Wywołanie TOUPPER z kodem ASCII małej litery w akumulatorze zamienia go na kod litery dużej. Jeśli przekazany kod nie oznacza małej litery, nie jest robione nic zgoła.

Sprawdzenie separatora katalogu (CKSPEC)

Procedura CKSPEC sprawdza, czy znak przekazany w akumulatorze jest jednym z następujących: ':', '>', '\', '<' (są to separatory mogące wystąpić w specyfikacji pliku), a gdy tak jest, wraca z wynikiem zerowym (Z=1). W przeciwnym wypadku wynik jest niezerowy (Z=0).

Wywołania JSR CKSPEC należy w programie używać zamiast rozkazu CMP #'>' przy analizie specyfikacji pliku.

Rozdział 15: procedury inicjowania

Inicjowanie nakładek po RESET (S_ADDIZ)

Część nakładek musi zostać zainicjowana po każdorazowym naciśnięciu klawisza RESET. Będą to np. wszelkiego rodzaju sterowniki instalujące się w CIO, tak jak zawarte w SpartaDOS X 4.41 CON64.SYS i CON80.SYS. Po zresetowaniu systemu potrzebują one choćby ponownie zainstalować się w tablicy handlerów OS-u.

Do rejestrowania takich nakładek służy funkcja S_ADDIZ biblioteki. Należy jej przekazać w rejestrach AX adres procedury inicjowania nakładki. DOS wpisuje ten adres do specjalnej kolejki, a po RESET wykonuje po kolei zarejestrowane tam podprogramy.

Kolejka ma tylko pięć miejsc, brak możliwości rejestracji sygnalizowany jest przez powrót z S_ADDIZ z ustawionym znacznikiem C rejestru znaczników (C=1).

Wyjście do DOS-u (_DOS)

Wywołanie JMP _DOS ma takie samo działanie, jak JMP (DOSVEC) – program wywołujący zostaje zakończony i usunięty z pamięci, a sterowanie wraca do interpretera poleceń. Lepszą metodą zakończenia programu jest wykonanie rozkazu RTS – pozwala to na powrót do programu wywołującego (nie musi być nim DOS).

Ciepły restart SpartaDOS (_INITZ)

Wywołanie _INITZ powoduje ciepły restart SpartaDOS. Wszystkie pliki zostają zamknięte, ustawienia zresetowane, rezydujące sterowniki kernela zainicjowane od nowa.

_INITZ jest jedną z procedur wywoływanych po wciśnięciu klawisza RESET przez użytkownika. W starszych wersjach SpartaDOS X wykonanie _INITZ powodowało ustawienie bieżących ścieżek wszystkich dysków na katalogi główne. Od wersji 4.40 sterownik SPARTA.SYS odróżnia wywołanie inicjowania ze środka _INITZ od każdego innego i ścieżki nie są resetowane.

Rozdział 16: manipulowanie listą symboli

Przeszukiwanie listy symboli (S_LOOKUP)

System zawiera procedury przeszukiwania listy symboli, oraz dodawania i usuwania symboli. Normalnie jednak programy nie korzystają z nich bezpośrednio, bo wszystkimi sprawami związanymi z symbolami zajmuje się loader binarny SpartaDOS. Wykaz symboli dołączony do bloków binarnych programu jest, po załadowaniu kodu do pamięci, automatycznie tłumaczony na adresy, a te są wstawiane w odpowiednie miejsca programu. Podobnie wygląda sprawa definicji nowego symbolu przez załadowany program: definicja ta zakodowana jest w strukturze samego pliku binarnego, a stworzeniem nowego symbolu i dołączeniem go do globalnej listy zajmuje się loader.

Czasami jednak zachodzi konieczność „ręcznego” przeszukania listy symboli przez program. Na przykład znajdujący się w ROM-dysku CAR: sterownik Z.SYS potrzebuje dostępu do symbolu I_FMTTD definiowanego przez TD.COM, ale nie może być uzależniony od jego obecności, bo nie byłoby wtedy możliwe załadowanie Z.SYS bez uprzedniego wczytania TD.COM (niemożność „zresolwowania” symbolu ujętego na dołączonym do programu wykazie powoduje przerwanie ładowania i komunikat „Loader: Symbol not defined”).

W takim układzie trzeba się posłużyć procedurą S_LOOKUP. Wymaga ona wpisania nazwy symbolu, uzupełnionej do ośmiu znaków spacjami, jeśli trzeba, pod SYMBOL+\$02. Wywołanie JSR S_LOOKUP zwraca zero (Z=1), gdy poszukiwany symbol nie istnieje. W przeciwnym wypadku wynik jest różny od zera (Z=0), a pod SYMBOL+\$0B i SYMBOL+\$0C znajduje się kolejno młodszy i starszy bajt adresu wskazywanego przez symbol, natomiast w EXTENDED mamy indeks pamięci. Bajt EXTENDED dobrze jest przedtem wyzerować.

Jako że sama procedura S_LOOKUP, struktura SYMBOL oraz zmienna EXTENDED wskazywane są symbolami, jasne jest, że ta droga dostępu do listy symboli stoi otworem tylko dla programów zapisanych w formacie binarnym SpartaDOS. Zresztą zwykle binaria Atari DOS-u zwykle nie potrzebują dostępu do listy symboli. Jednak gdyby zaszła taka potrzeba, istnieje drugie wejście do S_LOOKUP, nie dość, że znajdujące się pod stałym adresem, to jeszcze dużo prostsze w użyciu.

Procedurę tę, nazywającą się FSYMBOL, wprowadzono w SpartaDOS v. 4.40. Wejście do niej znajduje się pod adresem \$07EB. Daną wejściową jest adres uzupełnionej spacjami nazwy symbolu przekazany w rejestrach AX (mł./st.). W razie nieznaalezienia symbolu procedura zwraca zero (Z=1), w przeciwnym wypadku rejestry AX będą zawierać wskazywany adres, a rejestr Y – indeks pamięci.

UWAGA: w chwili uruchomienia programu komendą X lista symboli oraz znaczna część wskazywanych nimi obiektów staje się NIEDOSTĘPNA. Wciąż można jednak użyć procedury FSYMBOL do wyszukania struktur w pamięci RAM, np. tablicy T_.

Dodanie symbolu (S_ADD)

Po wywołaniu S_ADD symbol o wskazanych parametrach zostanie dopisany do globalnej listy symboli. Dane wejściowe przekazujemy w strukturze SYMBOL, wygląda ona, dla przypomnienia, następująco:

+\$00-\$01: wskaźnik do następnego symbolu (2 bajty)

+\$02-\$09: nazwa symbolu (8 znaków ASCII)

+\$0A: bajt kontrolny

+\$0B-\$0C: adres wskazywany przez symbol (2 bajty)

S_ADD wymaga od programu wywołującego wypełnienia nazwy (z

uzupełnieniem spacjami do ośmiu znaków, jeśli jest krótsza) oraz ustawienia adresu w bajtach SYMBOL+\$0B i SYMBOL+\$0C. Indeks pamięci należy zapisać w EXTENDED, o ile się tam już nie znajduje. Bajt kontrolny wypełniany jest automatycznie, tak samo wskaźnik do następnego symbolu na liście.

Symbol dodawany jest w miejsce wskazywane przez MEMLO, wskaźnik ten jest potem zwiększany o 13 bajtów.

Usuwanie symboli (S_CLEAR)

Procedura S_CLEAR usuwa z globalnej listy symboli symbole, których PID jest większy niż bieżąco ustawiony. Jest to w zasadzie część procedury U_UNLOAD, a „bieżąco ustawiony” numer aplikacji nie może zostać jawnie zmieniony przez program użytkownika. Wobec tego cel wyeksportowania S_CLEAR do globalnej listy symboli nie jest całkiem jasny.

Rozdział 17: pozostałe symbole biblioteki

Poza opisanymi powyżej na liście symboli istnieje jeszcze garść dotąd nieopisanych, a niektóre nie zostały nawet wspomniane. Są to zmienne: SYSLEVEL, tablice H_FENCE, CARVARS, DEVSPEC, DEVNAME, COMTAB2, procedury _CIO, _EDIT, _CRUNCH i XDFREE. Większość z nich ma zastosowanie tylko w specjalnych sterownikach systemowych, opis ich funkcji i użycia znajdzie się w przyszłości w suplemencie do niniejszego opracowania poświęconym pisaniu sterowników.

Symbol XDFREE wskazuje rozbudowaną procedurę zastępującą GETDFREE, jednak ponieważ została ona wprowadzona do SpartaDOS X 4.41 tak świeżo, że w zasadzie można ją nazwać eksperymentalną, jej opis zostanie na razie pominięty.

Konwersja cyfr ASCII na wartość

Opisana w rozdziale 9 funkcja PRINTF wykonuje konwersję wartości binarnych na ciągi cyfr dziesiętnych i szesnastkowych. Często też zachodzi potrzeba zrobienia odwrotnej konwersji, tj. ciągu cyfr ASCII na wartość binarną, np. przy odczycie liczby ze zmiennej środowiskowej, jednak biblioteka nie oferuje odpowiedniej funkcji.

Nie oferuje funkcji, co nie znaczy, że nie zawiera odpowiedniej procedury – takowa istnieje i jest używana przez PRINTF do odczytu wartości numerycznych zawartych we wzorcu formatującym tekst, oraz przez funkcję U_GETNUM. Gdy liczby do konwersji zawierają się w przedziale 0-65535, można wykorzystać właśnie U_GETNUM zamiast przeliczać wartości na piechotę.

Dla przypomnienia, U_GETNUM oczekuje, że ciąg cyfr zakończony znakiem końca linii znajduje się w buforze LBUF (COMTAB+\$3F, 64 bajty) na pozycji wskazanej przez BUFOFF (COMTAB+\$0A), przy czym liczba szesnastkowa jest poprzedzona znakiem '\$'. W celu przekształcenia takiego ciągu cyfr na wartość binarną należy więc:

- 1) zapamiętać gdzieś zawartość LBUF i BUFOFF, o ile to konieczne, tj. jeśli program zamierza jeszcze odczytywać wiersz polecenia;
- 2) wpisać ciąg cyfr, razem z kończącym go znakiem Return, do LBUF;
- 3) wyzerować BUFOFF;
- 4) wywołać U_GETNUM;
- 5) opcjonalnie przywrócić poprzednią zawartość LBUF i BUFOFF.

Wywołanie U_GETNUM zwraca zero (Z=1), gdy parametr nie jest liczbą. W przeciwnym wypadku (Z=0) w rejestrach AX znajduje się odpowiednio młodszy i starszy bajt wartości binarnej odpowiadającej

podanej liczbie. BUFOFF jest przy tym automatycznie zwiększany, powtarzając więc wywołania U_GETNUM (punkt 4 powyższej listy) do chwili uzyskania Z=1 można zrobić konwersję ciągu liczb dziesiętnych i szesnastkowych rozdzielonych spacjami lub przecinkami.

```
;Konwersja liczb
string = $0600      ;adres ciągu znaków do konwersji
convrt  ldx #$00
        stx COMTAB+$0a      ;BUFOFF
?loop   lda string,x
        sta COMTAB+$3F,x    ;LBUFF
        inx
        cmp #$9b
        bne ?loop
        jsr U_GETNUM
        beq ?not_num
        sta value_low
        stx value_high
        rts
?not_num
        ...
```

Jest to przykład, jak w niestandardowy sposób można wykorzystać procedury obróbki wiersza polecenia. Podobnie U_TOKEN nadaje się do przeszukiwania dowolnych tablic słów kluczowych, a nie tylko tych, które użytkownik wprowadził w linii komend – w ten sposób funkcji tej używa, do przeszukiwania tablicy aliasów, program DOSKEY.

Odróżnianie typów urządzeń

W SpartaDOS X istnieje siedem urządzeń kernela: DSK:, CLK:, CAR:, CON:, PRN:, COM: i NUL: Przypisane im wartości rejestru DEVICE (\$0761) to kolejno: \$0x, \$1x, \$2x, \$3x, \$4x, \$5x i \$6x. Część z nich, konkretnie DSK: i CAR:, to urządzenia zorientowane plikowo – mogą one przechowywać i udostępniać wiele plików danych. Reszta to urządzenia znakowe – każde z nich samo zachowuje się mniej więcej tak

jak pojedynczy plik.

Czasem zachodzi potrzeba stwierdzenia, czy specyfikacja pliku, jaką podał użytkownik, odnosi się do urządzenia plikowego, czy znakowego. Na przykład polecenie COPY przy kopiowaniu z urządzenia plikowego wymaga podania maski plików w specyfikacji docelowej (przy czym domyślnie jest to ‘*.*’), natomiast przy kopiowaniu z urządzenia znakowego zabrania tego. Musi więc istnieć sposób sprawdzenia, z jakim urządzeniem program ma do czynienia.

Narzucające się rozwiązanie, tj. zdekodowanie nazwy przez U_GEFINA i następnie porównanie ze znanymi kodami DEVICE nie jest pomysłem najszcześniejszym z tego chociażby powodu, że przypisanie ich do urządzeń może się zmienić – np. ktoś odinstaluje jedno z urządzeń znakowych, a zamiast tego zainstaluje urządzenie plikowe (albo odwrotnie). By już nie wspomnieć o tym, że jedno miejsce w tabeli, to o kodzie \$7x, jest wolne, a urządzenie, jakie zostanie mu kiedyś przypisane, może być zarówno plikowe jak i znakowe.

Odróżnianie urządzeń plikowych od znakowych

Pierwsza metoda ma zastosowanie przed przekazaniem podanej specyfikacji pliku do FOPEN (czyli, inaczej mówiąc, przed otwarciem podanego pliku lub urządzenia). Postępujemy jak poniżej:

```
jsr U_GETPAR      ;pobierz specyfikację pliku
beq ?brak        ;odgałężenie, gdy nic nie podano
jsr U_FSPEC      ;dodaj domyślną maskę
lda trapv        ;ustaw pułapkę
ldx trapv+1
jsr U_SFALL
jsr FFIRST       ;test
jsr FCLOSE       ;koniecznie!
jsr U_XFALL      ;zdejmujemy pułapkę
lda #$01         ;wynik: urządzenie plikowe
brak            rts
```

```

trap    cmp #146          ;function not implemented
        bne ?error
        lda #$80         ;wynik: urządzenie znakowe
        rts
?error  jmp U_FAIL       ;jakiś błąd

```

Działanie testu polega na tym, że urządzenia znakowe nie mają katalogów, a więc wywołanie funkcji FFIRST **musi** spowodować błąd nr 146 (No function in device handler). Ten i *tylko ten* kod błędu oznacza, że mamy do czynienia z urządzeniem znakowym.

Odróżnianie plików od pseudoplików

Drugi sposób ma zastosowanie, gdy zdążyliśmy już przekazać specyfikację pliku do FOPEN, a ta wykonała się bezbłędnie i nasz program dysponuje uchwytem otwartego pliku. Potrzebujemy stwierdzić, czy jest to „prawdziwy” plik zapisany na urządzeniu plikowym, czy pseudoplik w rodzaju CON:, NUL: itp. Postępowanie jest podobne do tego powyżej, z tym jedynie, że wywoływana funkcją jest FSEEK:

```

        lda trapv        ;ustaw pułapkę
        ldx trapv+1
        jsr U_SFALL
        lda #$00
        sta faux1
        sta faux2
        sta faux3
        jsr FSEEK        ;test
        jsr U_XFAIL      ;zdejmujemy pułapkę
        lda #$00         ;wynik: plik
        rts
trap    cmp #146          ;function not implemented
        bne ?error
        lda #$01         ;wynik: pseudoplik
        rts
?error  jmp U_FAIL       ;jakiś błąd

```

Uruchamianie programów z przekazaniem parametrów

Gdy program uruchamia inny program, do przekazania parametru i późniejszego odbioru wyniku czasem wystarczy odpowiednie wykorzystanie procedury U_LOAD oraz rejestru FLAG, jak to opisano w rozdziale 11. Należy przy tym pamiętać, że niektóre wartości FLAG (np. \$00, \$01, \$02, \$03, \$80) są zastrzeżone.

Przeważnie jednak nie jest to wystarczające, zwłaszcza w przypadku, gdy programista zechce skorzystać z gotowych programów dostępnych na urządzeniu CAR: – znakomita większość z nich oczekuje parametrów przekazanych w formie wiersza poleceń.

UWAGA: niezależnie od sposobu uruchamiania, programy zapisane w relokowalnym formacie SpartaDOS X (patrz rozdział 2) ładowane są w obszar pamięci wskazywany wektorem MEMLO. Jeśli program wywołujący przechowuje w niej jakieś dane, ulegną one zniszczeniu. Żeby temu zapobiec, trzeba skorzystać z funkcji MALLOC – podniesie ona wskaźniki pamięci chroniąc tym samym zawarte w niej dane.

UWAGA 2: załadowany program (lub programy) mogą używać do własnych celów obszaru \$80-\$FF na stronie zerowej, wobec tego dobrze jest przyjąć za pewnik, że wszelkie dane, jakie tam są, ulegają zniszczeniu w chwili wywołania U_LOAD lub XCOMLI.

UWAGA 3: odzyskanie kontroli po załadowaniu innego programu jest możliwe w zasadzie tylko wtedy, gdy program ten kończy się przez RTS.

Uruchamianie bezpośrednio przez U_LOAD

Pierwszy sposób będzie działał na wszystkich wersjach SpartaDOS X. Polega on na wpisaniu kompletnego wiersza polecenia, tj. nazwy programu i parametrów, do bufora LBUF (COMTAB+\$3F, 64 bajty) i

wyzerowaniu BUFOFF (COMTAB+\$0A). Następnie, ponieważ wywoływany program „potomny” oczekuje, że program „rodzic”, którym na ogół jest COMMAND.COM, pobrał już jego nazwę, musimy zrobić to samo przez wywołanie U_GETPAR. Funkcja ta wykonuje dwie niezbędne czynności: odpowiednio zmienia wartość BUFOFF oraz ustawia wektor FILE_P.

W tej chwili pozostaje jedynie wyzerować FLAG i wywołać U_LOAD. Jeśli przewidujemy przy tym możliwość wystąpienia błędu ładowania, należy, rzecz jasna, zastawić pułapkę według opisu zamieszczonego w rozdziale 4. Błędem, z którego wystąpieniem zawsze się trzeba liczyć, jest, w przypadku binariów relokowalnych, 154 (Symbol not defined) lub 158 (Out of memory), a w przypadku binariów AtariDOS – 179 (Memory conflict).

Poniższa procedura to przykład usunięcia podkatalogu C:>WINDOWS przy użyciu programu CAR:DELTREE.COM.

```
delwin  ldx #$00
?cmd    lda command,x
        sta COMTAB+63,x      ;LBUF
        inx
        cmp #$9b
        bne ?cmd
        lda #$00
        sta COMTAB+10       ;BUFOFF
        jsr U_GETPAR
        lda trapv
        ldx trapv+1
        jsr U_SFAIL
        lda #$00
        sta FLAG
        jsr U_LOAD
        jsr U_XFAIL
        lda #$00           ;udało się
trap     rts               ;albo nie
trapv    .word trap
cmdln    .byte "DELTREE.COM C:>WINDOWS /Y", $9b
```

W tym wypadku nie trzeba podawać ścieżki dostępu, U_LOAD samo

wyszukuje program w \$PATH. Niedogodnością jest konieczność podania całej nazwy programu, to jest razem z rozszerzeniem, nawet jeśli jest to *.COM – bo normalnie jego dodaniem zajmuje się COMMAND.COM, pomijany w tym przypadku.

Automatyczna obsługa plików z różnymi rozszerzeniami może się okazać skomplikowanym zadaniem, gdyż oczekiwane (przez użytkownika) zachowanie się programów w tym względzie może się różnić w zależności od tego, czy zainstalowano rozszerzenia w rodzaju RUNEXT albo COMEXE. Dlatego zamiast wikłać się w uzależnianie działania programu od ich – skądinąd trudno wykrywalnej – obecności, lepiej jest skorzystać ze sposobu opisanego poniżej.

Uruchamianie za pośrednictwem COMMAND.COM

Od SpartaDOS X 4.42 istnieje możliwość skorzystania w programie z wszelkich „umiejętności” zawartych w COMMAND.COM, czyli, innymi słowy, wykorzystania go jako swego rodzaju biblioteki wykonującej zleczone zdania, w tym także uruchamianie innych programów. Procedura biblioteki, która pozwala na dostęp do tej funkcji, jest wskazywana symbolem XCOMLI.³⁾

Jej użycie jest bardzo proste, wiersz polecenia wystarczy, jak wyżej, wpisać do LBUF, wyzerować BUFOFF, a następnie wywołać podany symbol rozkazem JSR. Pułapek na błędy nie trzeba zakładać (ich obsługa

---

3 Od *eXecute COMmand Line*. Ściśle rzecz biorąc, możliwość ta istnieje także we wcześniejszych wersjach SpartaDOS X, ale odpowiednia procedura nie jest wskazywana symbolem (lecz – ulokowanym „pod ROM-em” i tym samym nieistniejącym na 400/800 – wektorem o adresie \$FFD2), a jej adres jest różny w różnych rewizjach DOS-u. Jako że dodatkowo w SpartaDOS X 4.42 udoskonalono jej działanie, bezpieczniej jest przyjąć, że w starszych wersjach nie było takiej możliwości.

jest automatyczna), a dodatkowo istnieje możliwość skorzystania z dowolnej funkcji COMMAND.COM (włącznie z poleceniami wewnętrznymi w rodzaju DIR czy VER, przekierowaniami I/O itd.), z wyjątkiem interpretacji plików wsadowych. Poniższy przykład realizuje tą metodą to samo zadanie, co powyżej:

```
delwin  ldx #$00
?cmd    lda  command,x
        sta COMTAB+63,x      ;LBUF
        inx
        cmp #$9b
        bne ?cmd
        lda #$00
        sta COMTAB+10      ;BUFOFF
        jmp XCOMLI
cmdln   .byte "DELTREE C:>WINDOWS /Y", $9b
```

Rozszerzenia *.COM nie trzeba podawać. Mało tego, ta metoda, w przeciwieństwie do poprzedniej, będzie działać też w programach uruchomionych „przez X”, czyli bez obecności biblioteki I/O (ale wtedy trzeba zadbać, żeby pamięć obrazu znalazła się poza obszarem \$A000-\$BFFF, bo XCOMLI jednak potrzebuje biblioteki, więc ją na czas swego działania uaktywnia). To są plusy, ale istnieje też minus: *wywołanie powoduje załadowanie do pamięci i uruchomienie COMMAND.COM*, trzeba więc zadbać o odpowiednią ilość wolnej pamięci nad MEMLO (5 KB⁴) powinno wystarczyć).

Przekazanie statusu wykonania do programu uruchamiającego

Program uruchomiony przez U_LOAD może przekazać status wykonania do programu uruchamiającego. W tym celu powinien, przed zakończeniem się, wpisać odpowiedni kod statusu do akumulatora i

---

4 COMMAND.COM w SpartaDOS X 4.42 zajmuje 3900 bajtów pamięci, ale trzeba się liczyć z tym, że w przyszłości może urosnąć.

wywołać JMP U_FAIL. Wartość ujemna spowoduje automatyczne wygenerowanie błędu, natomiast wartość dodatnia zostanie przekazana programowi wywołującemu w akumulatorze. Do przekazania wartości używana jest zmienna STATUS, która po załadowaniu jej wartości do akumulatora, a przed powrotem do programu wywołującego, jest zerowana.

Symbol XCOMLI nie pozwala na przekazanie statusu do programu wywołującego.

Przekierowanie wyjścia z uruchamianego programu

Uruchamiany program dość często wypisuje coś na ekranie. Można to kontrolować na parę sposobów, albo przez przekierowanie wyjścia konsoli do pliku, albo do pamięci, albo przez całkowite wyłączenie go.

Przekierowania do plików

Przekierowanie do pliku realizują funkcje DIVIO i XDIVIO opisane w rozdziale 9 (zob.). Ich użycie ma sens w przypadku uruchamiania programu potomnego pierwszym z opisanych sposobów, to jest przez U_LOAD: wywołanie DIVIO trzeba zrobić przed załadowaniem programu, a XDIVIO – po.

Przy drugim sposobie kłopot obsługi przekierowania można przerzucić w całości na COMMAND.COM. Robi się to po prostu dodając na końcu przekazywanej linii komend „>>” i nazwę pliku, do którego mają popłynąć dane.

Całkowite wyłączenie wyjścia uzyskujemy podając tu „>>NUL:”.

Przekierowanie do pamięci

Czasem może zająć potrzeba przejęcia tekstu generowanego na ekranie przez wywołany program i zapisania go w pamięci do dalszej obróbki. Można to oczywiście zrobić przekierowując wyjście do pliku, a następnie wczytać ten plik. Istnieje jednak sposób na zapisanie danych bezpośrednio do pamięci, z pominięciem pliku.

Wykorzystuje się do tego, opisany w rozdziale 9, mechanizm wektorowania wyjścia. Jak tam wspomniano, zmiana uchwytu pliku na 100 (\$64) powoduje przełączenie funkcji wyjścia konsoli tak, że zamiast sterownika ekranu wywoływana jest procedura wskazywana wektorem PUT_V. Wystarczy teraz wiedzieć, że uchwyt wyjścia na konsolę znajduje się pod COMTAB+6. Poniższy program wywołuje polecenie DIR, zapisuje jego wyniki do bufora, a na jego końcu wstawia bajt o wartości \$00:

```
get2buf  ldx #$01          ;zmiana PUT_V
?spv     lda savp,x
         sta PUT_V,x
         lda bufp,x
         sta sav+1,x
         dex
         bpl ?spv

         lda COMTAB+6     ;zmiana uchwytu stdout
         pha
         lda #100
         sta COMTAB+6

?cmd     ldx #$00
         lda command,x
         sta COMTAB+63,x  ;LBUF
         inx
         cmp #$9b
         bne ?cmd

         lda #$00
         sta COMTAB+10    ;BUFOFF

         jsr XCOMLI

         pla
         sta COMTAB+6     ;odtworzenie stdout
```

```
        lda #$00          ;zaterminowanie bufora zerem
sav     sta $ffff
        inc sav+1
        bne ?skip
        inc sav+2
?skip   rts

savn    .word sav
cmdln   .byte "DIR", $9b
```

Ze względów, które już były wspomniane powyżej, przy wypełnianiu bufora nie można się posłużyć wskaźnikiem na stronie zerowej.

Indeks: procedury i zmienne systemowe

_CIO	75	FPRINTF	47, 55
_CRUNCH	75	FPUTC	44, 54
_DOS	70	FPUTS	45, 55
_EDIT	75	FREAD	45
_INITZ	70	FSEEK	46, 79
BUFOFF	28, 76	FSYMBOL	73
BUILDDIR	65	FTELL	46
CARVARS	75	FWRITE	45
CHDIR	62	GETC	52
CHMOD	63	GETCWD	63
CKSPEC	69	GETDFREE	66
COMFNAM	28	GETENV	40
COMTAB	14	GETS	53
COMTAB2	75	H_FENCE	18, 75
COPYBUF	37	I_FMTTD	72
CURDEV	33	INSTALL	19
DEVICE	77	LBUF	28, 76
DEVNAME	75	MALLOC	19
DEVSPEC	75	MKDIR	62
DIV_32	68	MUL_32	68
DIVIO	54, 84	NUMENV	41
EXT_OFF	21, 24	PRINTF	48, 76
EXT_ON	21, 24	PRO_NAME	38
EXTENDED	21, 72, 74	PUT_V	54, 85
FATR1	43	PUTC	48
FATR2	43	PUTENV	41
FCLEVEL	44	PUTS	48
FCLOSE	44	REMOVE	62
FCLOSEAL	44	RENAME	61
FDCLOSE	56	RENDIR	61
FDGETC	56	RMDIR	62
FDOPEN	56	S_ADD	73
FFIRST	56, 79	S_ADDIZ	70
FGETC	44	S_CLEAR	74
FGETS	45	S_LOOKUP	72
FILE_P	42	SETBOOT	64
FILELENG	46	STATUS	84
FLAG	59, 80	SYMBOL	6, 73
FMODE	42	SYSCALL	22
FNEXT	56	SYSLEVEL	44, 59, 75
FOPEN	42	T_	16, 17
FORMAT	65	TOUPPER	69

U_ERROR	26	U_PARAM	37
U_EXPAND	39	U_SFAIL	25
U_FAIL	25, 84	U_SLASH	31, 36
U_FSPEC	36	U_TOKEN	32, 77
U_GEFINA	32, 33, 38, 78	U_UNLOAD	60, 74
U_GEPATH	34	U_XFAIL	26
U_GETATR	35	VPRINTF	55
U_GETKEY	53	XCOMLI	82
U_GETNUM	30, 76	XDFREE	75
U_GONOFF	31, 36	XDIVIO	54, 84
U_LOAD	59, 80		